

Annet Jager
Erik Keppels
Ben Hövels

Loopbanen van mbo groen in kaart

*Mbo groen gediplomeerden van 2010
drie à vier jaar na afstuderen*

LOOPBANEN VAN MBO GROEN IN KAART

Loopbanen van mbo groen in kaart

Mbo groen gediplomeerden van 2010 drie à vier jaar na afstuderen

Annet Jager
Erik Keppels
Ben Hövels

Nijmegen, 9 september 2014

www.mbogroengediplomeerden.nl

www.mbogroengediplomeerden.nl

Professor Molkenboerstraat 9

6524 RN Nijmegen

Tel. 024 - 382 32 40 / info@www.mbogroengediplomeerden.nl

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK DEN HAAG

Annet Jager
Erik Keppels
Ben Hövels

Loopbanen van mbo groen in kaart
Mbo groen gediplomeerden van 2010 drie à vier jaar na afstuderen
ISBN 978-90-77202-72-2
NUR 840

© 2014 Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt, Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt te Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photo print, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
Conclusies en beschouwing	6
Deel I – Vooraf	11
1 Inleiding	13
2 Opzet van het loopbaanonderzoek	15
2.1 Verloop van het veldwerk en respons	15
2.2 Samenstelling van de onderzoekspopulatie	15
Deel II – Loopbaanpositie drieënhalf jaar na afstuderen	17
3 Werkenden in 2013	19
3.1 Functies van werkenden in 2013	19
3.2 De aansluiting tussen functies en mbo groen	24
4 Studerenden in 2013	31
4.1 Vervolgopleidingen	31
4.2 Redenen voor volgen vervolgopleiding en interesse in groen	32
4.3 De aansluiting met mbo groen	33
5 Waardering van de mbo groen opleiding in 2013	35
5.1 Mbo groen als basis voor vervolgtrajecten	35
5.2 Algemeen oordeel over mbo groen: opnieuw voor mbo groen opleiding kiezen	36
Deel III – Loopbaanpatronen	37
6 Loopbaanpatronen: tussen intredepositie na anderhalf jaar en loopbaanpositie na drieënhalf jaar	39
7 Typering van de loopbaanpatronen	41
7.1 Het loopbaanpatroon 'werk → werk'	41
7.2 Het loopbaanpatroon 'studie → studie'	52
7.3 Het loopbaanpatroon 'studie → werk'	52
7.4 Het loopbaanpatroon 'werk → studie'	52
7.5 Het loopbaanpatroon 'overig'	53
Bijlage	55

Samenvatting

Het groene middelbare beroepsonderwijs leidt de vakkrachten van de toekomst op. Het is van belang dat gediplomeerden - tijdig - een baan vinden die op hun opleiding aansluit. Onderzoek naar de intredeposities van de mbo'ers groen, anderhalf jaar na diplomering, geeft inzicht in de arbeidsmarktrelevantie en aansluitingsproblematiek van het groene beroepsonderwijs. Het geeft tegelijkertijd echter een beperkt beeld, aangezien het (alleen) de start van de beginnende beroepsbeoefenaren betreft en niet naar loopbaanperspectieven verderop gekeken wordt.

Even belangrijk voor de bepaling van de betekenis van het mbo groen is immers het perspectief van mbo'ers groen verderop in hun loopbaan; als zij zich kunnen ontwikkelen tot ervaren vakkrachten. In het loopbaanonderzoek van het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt worden daarom opeenvolgende cohorten van mbo groen gediplomeerden gedurende hun loopbanen gevolgd. Onderzoek naar intredeposities, anderhalf jaar na diplomering wordt gecombineerd met onderzoek naar hun positie in verdere fasen van de loopbanen.

Voor de tweede maal is nu een cohort mbo'ers groen gevolgd in hun loopbaan, vooralsnog tot drieënhalf jaar na afstuderen.¹ Het cohort gediplomeerde schoolverlaters uit 2010 is eind 2011 voor het eerst en eind 2013 opnieuw bevraagd naar hun op dat moment actuele loopbaanpositie. 166 gediplomeerden hebben aan beide metingen meegedaan. Het voorliggende rapport beschrijft hun loopbaanpositie van het afstudeercohort 2010 anno 2013 en brengt tevens hun loopbaanontwikkeling tot eind 2013 in kaart. Hoewel de onderzochte groep niet geheel representatief is voor het gehele cohort mbo groen gediplomeerden, leveren de gegevens voldoende indicaties over de loopbaanontwikkeling van dit afstudeercohort.

Werken, studeren en werkloosheid anno 2013

66 procent van de in 2010 gediplomeerde mbo'ers groen heeft eind 2013 – ruim drie jaar later – een betaalde baan (merendeels minimaal 12 uur in de week), de werkenden. Daarnaast is 21 procent (nog) bezig met een vervolgopleiding in voltijds verband, de studerenden.

In 2013 behoort 69 procent van de mbo'ers groen van het afstudeercohort 2010 tot de beroepsbevolking. Hiervan is 86 procent werkend en 13,9 procent werkloos. In 2011 – anderhalf jaar na afstuderen – bedroeg de werkloosheid van dit cohort nog 6,1 procent.

Driekwart van de *werkenden* heeft een baan in de groene sector, met name in de domeinen 'Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie' (26%), 'Gezelschapsdieren' (14%) en 'Productiedieren' (11%). Afgaand op de functies die zij drieënhalf jaar na diplomering bekleden is de groene sector multifunctioneler geworden. Een kwart van de – in de groene sector – werkenden is actief bij een bedrijf dat de kernactiviteiten heeft uitgebreid met andere activiteiten (zoals op het terrein van zorg, educatie, recreatie of toerisme).

¹ De eerste keer is het cohort 2009 onderzocht, vgl. Keppels, E., A. Jager & B. Hövels (2013). "Loopbanen van mbo groen in kaart. Mbo groen gediplomeerden van 2009 drie à vier jaar na afstuderen". KBA Nijmegen, december 2013. De respectievelijke cohorten zullen verderop in hun loopbaan opnieuw bevraagd worden.

De gediplomeerden zijn voornamelijk werkzaam in lagere beroepen (44%), bijvoorbeeld als arbeider groen-/terreinverzorger, arbeider tuinbouw of dierenverzorger, en in middelbare beroepen (46%), bijvoorbeeld als bedrijfshoofd van een klein agrarisch bedrijf, als opzichter plantsoendienst of dierenartsassistent.

Tweederde van de werkenden meent dat de opleiding en de functie voldoende of goed op elkaar aansluiten. Waar het de match tussen opleiding enerzijds en vereiste opleidingsrichting en -niveau anderzijds betreft, blijkt dat bij 59 procent van de werkenden sprake is van een passende match. Zij werken in een functie die qua richting én niveau past bij hun afgeronde mbo groen opleiding. Alleen naar richting kijkend is er voor 67 procent een juiste match en alleen naar niveau voor 79 procent. Een derde is kortom werkzaam in een andere richting (horizontale mismatch) en een vijfde werkt op een lager niveau dan waarvoor men is opgeleid (verticale mismatch).

Bijna driekwart van de *studerenden* volgt in 2013 een hbo-opleiding (in voltijds verband); een derde een groene hbo-opleiding, 41 procent een niet-groene hbo-opleiding. 18 procent volgt een niet-groene mbo opleiding. Geen van de mbo groen gediplomeerden volgt drieënhalf jaar later een andere mbo groen opleiding.

42 procent is positief over de aansluiting tussen het mbo groen en de vervolgopleiding. Meer dan de helft van de studerenden vindt de aansluiting matig of slecht. Het meest positief over de aansluiting zijn de doorstromers naar hbo groen.

Oordeel over mbo-groen anno 2013

De waardering van de mbo'ers groen van hun opleiding is in vergelijking met 2011 niet veranderd. Een even groot deel (70%) geeft in zowel 2011 als 2013 aan dat ze achteraf gezien opnieuw dezelfde opleiding zou volgen.

Studerenden en werkenden waarderden de gevolgde opleiding in het groene mbo verschillend. Studerenden zijn minder positief. Ze zouden vaker voor een andere opleiding kiezen en vinden minder vaak dat het mbo groen een goede basis biedt om de loopbaan verder vorm te geven (29% is positief) of om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen (31% positief). Voor werkenden is dat respectievelijk 45 en 56 procent. De werkenden zijn daarentegen minder positief over de mate waarin de opleiding een goede basis biedt om te starten op de arbeidsmarkt (35%).

Binnen de groep werkenden is een duidelijk onderscheid tussen degenen die in de groene sector werken en die in overige sectoren werken: de eerste subgroep waardeert de gevolgde opleiding duidelijk meer dan de tweede.

Werkenden achten de meeste kennis en vaardigheden, die in de mbo groen opleiding zijn opgedaan, voldoende toereikend voor de uitoefening van hun functies drieënhalf jaar na afstuderen. Echter, meer dan een derde van de werkenden ervaart tekortkomingen waar het gaat om vreemde talen (43%), zelfstandig ondernemerschap (36%) en inzicht in bedrijfsvoering (35%). Aan de andere kant ervaart minimaal een kwart dat bepaalde kennis en vaardigheden méér dan toereikend zijn voor de functie, een aanwijzing voor onderbenutting of voor overkwalificering. Het betreft zelfstandigheid (37%), initiatief, creativiteit (27%), toepassen van kennis en technieken in de praktijk (26%), aandacht voor welzijn en zorg voor mens, plant en dier (26%) en aanpassingsvermogen (25%).

Loopbaanpatronen

Het longitudinale loopbaanonderzoek focust op de ontwikkeling van individuele loopbanen van eenzelfde cohort gediplomeerden tussen verschillende meetmomenten. De kernvraag van dit rapport is hoe loopbanen van gediplomeerden uit 2010 zich tot 2013 ontwikkeld hebben. De loopbaanpatronen zijn in beeld gebracht door hun intredeposities, anderhalf jaar na diplomering, te vergelijken met hun positie drieënhalf jaar na diplomering.

De dominante loopbaanpatronen tussen diplomering in 2010, de intredepositie in 2011 en de loopbaanpositie in 2013 zijn voor het onderzochte cohort als volgt getypeerd.

	2010	→	eind 2011	→	eind 2013	%
1.	diploma	van	werk	naar	werk	58%
2.	diploma	van	(vervolg)studie	naar	(vervolg)studie	17%
3.	diploma	van	(vervolg)studie	naar	werk	4%
4.	diploma	van	werk	naar	(vervolg)studie	2%
5.	diploma	van	divers	naar	divers	20%
						100%

Het rapport beschrijft de ontwikkeling van de onderscheiden loopbaanpatronen. De meeste nadruk wordt daarbij gelegd op degenen die zowel anderhalf jaar als drieënhalf jaar na diplomering betaald werk hebben: het loopbaanpatroon 'van werk naar werk'.

Het loopbaanpatroon 'van werk naar werk'

58 procent van de mbo groen gediplomeerden heeft zowel in 2011 als 2013 werk. Door kenmerken van het werk op beide momenten met elkaar te vergelijken wordt het loopbaanpatroon nader getypeerd.

Sector- en branchemobiliteit

Op geaggregeerd niveau vinden we de functies van de gediplomeerden in zowel 2011 als 2013 vooral in de sectoren 'Landbouw, bosbouw en visserij' (17%), 'Groot- en detailhandel, reparatie van auto's' (21%), 'Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening' (18%).²

Op individueel niveau zien we echter duidelijke verschuivingen. 38 procent van de werkenden is in 2013 werkzaam in een andere *branche* dan twee jaar eerder en een kwart is werkzaam in een andere sector. De wisselingen tussen sectoren en branches zijn zeer divers: duidelijke patronen daarin zijn vooralsnog niet herkenbaar.

Wanneer we specifiek kijken naar de *groene arbeidsdomeinen* dan zien we dat het aandeel mbo groen gediplomeerden dat in een groen domein werkzaam is, gedaald is van 84 procent in 2011 naar 76 procent in 2013. Deze daling is het resultaat van de optelsom van het geheel aan individuele wisselingen:

² Voor de beschrijving van sectoren en onderliggende branches is gebruik gemaakt van de Standaard Bedrijfsindeling (SBI 2008) van het CBS.

- in 2011 werkte 84 procent in een groen domein, waarvan 13 procent in de twee jaar daaropvolgend is overgestapt naar een niet-groen arbeidsdomein;
- in 2011 werkte 16 procent in een niet-groen domein, waarvan 15 procent naar een groen domein is gegaan.

Ontwikkeling in de functie

Eén op de tien werkenden is in de twee jaar tussen de intrede functie anno 2011 en hun functie in 2013 doorgegroeid naar een functie op een hoger *beroepsniveau*.³ 86 procent is op hetzelfde beroepsniveau werkzaam gebleven en 3 procent is werkzaam op een lager niveau. De individuele wisselingen hebben per saldo voor de gehele groep niet tot veranderingen geleid; in totaliteit zijn in beide jaren evenveel gediplomeerden werkzaam in lagere beroepen (40%) en middelbare beroepen (51%).

Wanneer we nader inzoomen op onderliggende *beroepsgroepen*, dan zien we dat een kwart in 2013 in een andere beroepsgroep werkzaam is als in 2011.

Wanneer we kijken naar *andere kenmerken van de functies* van de mbo'ers groen dan valt op dat:

- er weinig veranderingen zijn in het soort dienstverband dat men heeft; 87 procent van de werkenden heeft hetzelfde dienstverband. In 2011 en 2013 werkt ongeveer 80 procent in loondienst en 11 procent als zelfstandige/freelancer;
- het totale aandeel werkenden met een vaste aanstelling tussen 2011 en 2013 is gestegen van 63 naar 75 procent. 13 procent van de werkenden is van een tijdelijke naar een vaste aanstelling gegaan;
- men gemiddeld genomen meer uren is gaan werken (34,7 → 38,2 uren per week) en per maand meer is gaan verdienen (€ 1.490 → € 1.671). Het gemiddelde bruto uurloon is gestegen van € 10,02 naar € 10,53. Opvallend is dat twee op de tien werkenden in twee jaar tijd per maand minder zijn gaan verdienen. Dit is echter slechts voor enkele gediplomeerden te verklaren doordat zij ook minder uren zijn gaan werken. Voor de anderen is vooralsnog geen verklaring gevonden.

Ontwikkeling in de aansluiting tussen opleiding en functie

Van een '*passende match*' is sprake als de vereiste opleidingsrichting en -niveau overeenkomen met de genoten mbo groen opleiding. Het aandeel werkenden met een dergelijke match is tussen 2011 en 2013 licht toegenomen (58% → 62%).

Voor 20 procent van de mbo'ers groen heeft een niet-passende match in hun intrede functie zich ontwikkeld naar een passende match in de functie die zij in 2013 bekleden. Het omgekeerde is het geval voor 16 procent van de werkenden: een functie met een passende match is veranderd in een functie met een niet-passende match.

Opvallend is de ontwikkeling in de '*verticale match*' (men werkt dan minimaal op het eigen opleidingsniveau). Deze is duidelijk toegenomen van 64 procent naar 81 procent. Daarentegen blijkt bij 11 procent van de werkenden een verticale match in 2011 twee jaar later te zijn veranderd in een verticale mismatch.

De '*horizontale match*' (men werkt dan in de 'eigen' richting waarvoor opgeleid) blijkt in totaliteit te zijn afgenomen van 77 procent naar 70 procent.

³ Voor de beschrijving van beroepsniveaus en onderliggende beroepsgroepen is gebruikgemaakt van de Standaard Beroepenclassificatie (SBC 92) van het CBS.

Competentieontwikkeling tijdens beroepsloopbanen

De mbo'ers groen die na hun opleiding zijn gaan werken, zijn niet uitgeleerd. Tweederde tot driekwart zegt aan de eigen loopbaan- en competentieontwikkeling te werken: zij denken na over het toekomstige werk dat zij willen doen, zijn bereid daarvoor scholing te volgen en werken momenteel aan het vergroten van de eigen kennis en vaardigheden. In de ruim drie jaar na diplomering hebben ongeveer drie op de tien werkenden een vervolgopleiding gevolgd (of zijn daar nog mee bezig) en heeft ongeveer de helft een cursus of bedrijfsopleiding gevolgd.

Circa vijf à zes op de tien werkgevers stimuleert de mbo groen gediplomeerden en biedt hen mogelijkheden voor loopbaan- en competentieontwikkeling, aldus de werkende mbo'ers groen. Zo'n 60 procent van de werkende mbo'ers groen heeft het meeste geleerd van het leren door het werken zelf – learning on the job.

Waardering van mbo groen drieënhalve jaar na afstuderen

Het grootste deel (70%) van de werkenden heeft zijn oordeel over de gevolgde mbo groen opleiding niet gewijzigd; zij hebben in 2013 hetzelfde antwoord als in 2011 op de vraag of zij achteraf gezien opnieuw voor de opleiding zouden kiezen. In totaal zou in beide jaren circa 80 procent van werkenden opnieuw voor de mbo groen opleiding kiezen.

Andere loopbaanpatronen

17 procent van de mbo groen gediplomeerden valt onder het *loopbaanpatroon 'van studie naar studie'*. Een derde daarvan volgt een groene hbo-opleiding en bijna de helft een niet-groene hbo-opleiding.

Het loopbaanpatroon *'van studie naar werk'* kenmerkt vier procent van de gediplomeerden. Het betreft mbo groen gediplomeerden die na hun diplomering eerst door zijn gaan studeren in het mbo of het hbo, en daarna werk hebben gevonden.

Het komt slechts heel sporadisch voor dat mbo'ers groen na diplomering *eerst gaan werken en daarna gaan studeren* in een voltijds verband (2 procent).

Twee op de tien gediplomeerden hebben een diversiteit aan loopbanen die te typeren zijn met het *loopbaanpatroon 'overig'*. De helft van deze mensen is in 2013 werkloos. De meesten werkten daarvoor of volgden een studie.

Het patroon kenmerkt zich daarnaast door gediplomeerden die tijdens één of beide metingen niet beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt en niet tot de beroepsbevolking worden gerekend, bijvoorbeeld omdat zij een kleine baan hebben (en geen grote baan zoeken) of arbeidsongeschikt zijn.

Conclusies en beschouwing

Dit rapport heeft betrekking op het cohort mbo groen gediplomeerden van 2010 dat sindsdien is gevolgd in hun loopbaan. De intredeposities in 2011 en loopbaanposities in 2013 zijn in kaart gebracht, alsmede de loopbaanontwikkeling tussen deze momenten.

Belangrijkste conclusies

De belangrijkste conclusies zijn als volgt puntsgewijs samengevat.

1. De (verdere) economische neergang tussen 2011 en 2013 laat ook zijn sporen na op de arbeidsmarkt voor mbo groen gediplomeerden. Niet alleen nieuwe arbeidsmarktbetreders hebben daar mee te maken (vgl. Keppels e.a., 2013⁴), ook de gediplomeerden die al iets eerder de arbeidsmarkt hebben betreden merken de gevolgen. Dit komt het duidelijkst tot uiting in de fors gestegen werkloosheid van de mbo groen gediplomeerden drieënhalf jaar na afstuderen ten opzichte van hun intredepositie twee jaar eerder gemeten.
2. Een flink deel van de werkenden switcht in de eerste fase van de loopbaan van sector. Deze sectormigratie is divers van aard, en circa de helft daarvan heeft betrekking op een verplaatsing van een groen naar een niet-groen arbeidsdomein of vice versa. Met andere woorden, de mbo groen gediplomeerden zijn in de eerste drieënhalf jaar van hun loopbaan niet bepaald honkvast.
3. Als gevolg van de sectormigratie hebben minder werkenden van het afstudeercohort 2010 drieënhalf jaar na afstuderen een functie die qua richting aansluit op de gevolgde mbo groen opleiding dan in hun eerste functie. In ieder geval voor een deel is deze minder goede aansluiting niet noodgedwongen, maar het gevolg van het vinden van een (nog) leukere, uitdagender of anderszins als beter ervaren baan.
4. Hoewel op individueel niveau sprake is van een behoorlijke mate van migratie tussen sectoren, is daar op geaggregeerd niveau weinig van te merken. De spreiding van de werkenden als totale groep over de sectoren is in 2013 gelijk aan die in 2011. Er zijn wat dat betreft geen aanwijzingen dat een bepaalde sector per saldo aan baanattractiviteit verliest onder werkende mbo groen gediplomeerden gedurende het begin van hun loopbaan.
5. Globaal beschouwd zijn de mbo groen gediplomeerden van 2010 op hetzelfde beroepsniveau werkzaam in 2013 als in 2011. De in dit rapport aangeduide beroepsniveaus zijn echter behoorlijk grofmazig. Het onderzoek laat ook zien dat de match qua niveau tussen opleiding en functie in dezelfde periode is verbeterd. Kennelijk is op een fijnmaziger beroepsniveau toch sprake van upgrading en weten de werkenden zich als totale groep op te werken naar een gemiddeld iets hoger beroepsniveau.

4 Keppels, E., A. Jager & B. Hövels (2013). "Intredeposities van mbo'ers-groen in 2012. Ontwikkeling in intredeposities van mbo groen gediplomeerden anderhalf jaar na diplomering". KBA Nijmegen, december 2013.

6. Deze lichte stijging van het beroepsniveau gedurende de eerste fase van de loopbaan ligt in lijn met de waargenomen salarisontwikkeling waar het de lichte toename van het gemiddelde bruto uurloon betreft. Want hoewel het gemiddelde maandinkomen behoorlijk is gestegen, is dit voor een groot deel te danken aan het toegenomen aantal gewerkte uren en in mindere mate aan het toegenomen uurloon.
7. De vervolgopleidingen na mbo groen worden veelvuldig gevolgd buiten het groene onderwijs. Op zich is dit niet per definitie een zorgwekkend gegeven en wil dit niet zeggen dat de interesse voor werken in het groene arbeidsveld is verdwenen. Na afronding van een niet-groene (vervolg)opleiding kan immers wel een groene baan gezocht worden. Juist de combinatie van een groene mbo-opleiding met een niet-groene (managers)opleiding in het hbo kan interessant zijn en bewust gekozen. Het valt echter te betwijfelen of de meerderheid van de doorstudeerders in het niet-groene onderwijs een dergelijke bewuste keuze maakt. Bijna de helft van de doorstudeerders geeft namelijk aan dat zij achteraf niet voor dezelfde mbo groen opleiding zouden kiezen, wat erop kan wijzen dat zij liever voor een niet-groene opleiding en een niet-groene loopbaan kiezen.
8. Een krappe meerderheid van de studerende is van mening dat de aansluiting tussen de gevolgde mbo groen opleiding en hun vervolgstudie onvoldoende is. Consistent met de situatie anderhalf jaar na afstuderen wordt de aansluiting met hbo groen het best beoordeeld. Het valt op dat studerende aan het begin van de vervolgstudie positiever zijn over de aansluiting met de gevolgde mbo groen opleiding dan aan het eind. Overigens is dat ook bij gediplomeerden uit het afstudeercohort 2009 het geval. De reden hiervan is onduidelijk. En we zien dit fenomeen momenteel alleen bij studerende in niet-groene opleidingen.
9. Studerende en werkende waarderen de gevolgde opleiding in het groene mbo behoorlijk verschillend. Studerende zijn niet al te positief. Een flink deel zou achteraf gezien voor een andere opleiding hebben gekozen en volgens hen zou ook de aansluiting met vervolgonderwijs beter moeten. Werkende zijn doorgaans positiever. De overgrote meerderheid is tevreden met de functie die ze momenteel uitoefenen en van mening dat de – in de mbo groene opleiding – opgedane kennis en vaardigheden overall voldoende toereikend zijn voor hun huidige functies. Bovendien zou het merendeel weer voor dezelfde opleiding kiezen. Desondanks zijn de werkende van mening dat de gevolgde mbo groen opleiding een betere basis zou kunnen bieden voor de start op de arbeidsmarkt en de verdere competentie- en loopbaanontwikkeling. Zij voelen vooral dat ze kennis en vaardigheden tekortkomen omtrent vreemde talen, zelfstandig ondernemerschap en inzicht in bedrijfsvoering (administratief, financieel en organisatorisch).
10. Het meest in het oog springend op het niveau van de opleidingsrichtingen is Dier. De opleidingen tot Dierenartsassistent springen er in positieve zin bovenuit. Men is positief over de gevolgde opleiding en de kwalitatieve aansluiting met het werk en zou achteraf weer voor deze opleiding kiezen. Het lijkt er op dat het wel goed zit met deze opleiding, zolang werk wordt gevonden. Dat laatste is echter niet zonder meer een gegeven, zoals ook is aangetoond in het rapport over de intredeposities van mbo groen gediplomeerden.⁵ Over de overige opleidingen in de richting Dier zijn de gediplomeerden minder positief. Met name bij

5 Pagina 47: Keppels, E., A. Jager & B. Hövels (2013). *"Intredeposities van mbo'ers-groen in 2012. Ontwikkeling in intredeposities van mbo groen gediplomeerden anderhalf jaar na diplomering"*. KBA Nijmegen, december 2013.

Diervverzorging en de Recreatiedieren lijkt er sprake te zijn van een matige aansluiting met de arbeidsmarkt, zijn loopbaanpatronen minder vaak op werk en vaker op studie of werkloosheid gericht en geeft een relatief groot deel aan achteraf niet weer voor de opleiding te kiezen. De gediplomeerden van de opleidingsrichting Productiedieren zijn wat meer verdeeld in hun oordeel over de opleiding en de aansluiting met de arbeidsmarkt: een deel is positief en een ander deel is negatief.

Doordat de respons per opleidingsrichting niet heel groot is, heeft deze conclusie vooral indicatieve waarde. Door meerdere cohorten te vergelijken zullen in een later stadium van het onderzoeksprogramma bestendigere uitspraken naar opleidingsrichting te geven zijn.

Beschouwing

Voor mbo-instellingen is het relevant voldoende inzicht te hebben over de aansluiting tussen het aangeboden onderwijs en de vraag op de arbeidsmarkt. Hebben de opleidingen voldoende arbeidsmarktperspectief? Vinden schoolverlaters een baan? Zo ja, hoe is de aansluiting? Het aanbieden van opleidingen met voldoende arbeidsmarktperspectief is immers een taak (zorgplicht) voor mbo-instellingen.

Bestaande notities over het arbeidsmarktperspectief van mbo-opleidingen richten zich voornamelijk op de intrede op de arbeidsmarkt. Daarover is ook informatie beschikbaar, die in steeds gedetailleerde vorm aanwezig is. Echter, informatie over intredeposities van schoolverlaters alléén geeft maar een beperkt beeld van het arbeidsmarktperspectief en impliceert risico's van een "tunnelvisie". Zij doet onvoldoende recht aan de doelstelling van mbo-opleidingen om adequaat voor te bereiden op een leer- en arbeidsloopbaan. Het doel van een mbo-opleiding is immers om de deelnemers van kennis en vaardigheden te voorzien die dienen als opstart voor een langdurige leer- en arbeidsloopbaan, voor het opleidingsberoep dan wel andersoortige functies in het arbeidsbestel. Inzichten over loopbanen van schoolverlaters over een langere periode kunnen dan ook belangrijke aanvullende informatie leveren over de prestaties van mbo-opleidingen in het algemeen en over hun arbeidsmarktperspectief in het bijzonder.

Het longitudinale loopbaanonderzoek mbo groen gediplomeerden is in zijn huidige vorm in 2010 opgestart. Het betreft cohortonderzoek, waarbij gediplomeerden door middel van een panel systematisch gevolgd worden in hun loopbaan. Voor zover bekend, is dit vooralsnog het enige in zijn soort. In ieder geval is voor de overige mbo sectoren geen soortgelijk onderzoek beschikbaar. Referentiecijfers over loopbanen van gediplomeerde mbo'ers uit andere sectoren dan groen zijn dan ook niet voorhanden.

De loopbaangegevens van mbo groen gediplomeerden uit een bepaald afstudeerjaar kunnen bij de huidige onderzoeksstand van zaken dan ook alleen vergeleken worden met beschikbare loopbaangegevens van mbo groen gediplomeerden van eerdere afstudeercohorten. Het afstudeercohort 2010, onderwerp van onderhavig rapport, is het tweede cohort waarvan de loopbaanposities circa drieënhalf jaar na diplomering in beeld zijn gebracht. Eerder is de loopbaan circa drieënhalfjaar na diplomering van het afstudeercohort 2009 in beeld gebracht. Beide afstudeercohorten liggen in de tijd niet ver uit elkaar. Niettemin bevat een vergelijking tussen beide interessante informatie.

In de eerste plaats geeft die vergelijking een bestendiger en representatiever beeld van de loopbaanpositie drieënhalf jaar na afstuderen en de loopbaanontwikkeling in de eerste drieënhalf jaar na afstuderen.

In de tweede plaats biedt het eerste aanwijzingen over verschillen tussen afstudeercohorten en/of over trends, met dien verstande dat nadrukkelijk meerdere cohorten nodig zijn om deze trends een meer definitief karakter te geven en verklaringen te kunnen genereren.

De bevindingen van het onderzoek onder beide afstudeercohorten komen grotendeels met elkaar overeen. Dat zal niet bevreemden, maar bevestigt tevens het robuuste karakter van de onderzoeksresultaten. Voorbeeldsgewijs attenderen we in dit verband nog eens op de volgende gegevens:

- Op geaggregeerd niveau blijken intrededefuncties en functies drieënhalf jaar na diplomering zich in dezelfde sectoren te bevinden, maar op het niveau van individuele loopbanen blijkt er in de tussenliggende periode voor beide afstudeercohorten sprake van een forse mobiliteit op de arbeidsmarkt.
- De “wegtrek” van werkenden uit deze groene sector ligt voor beide afstudeercohorten ongeveer gelijk: binnen twee jaar heeft zo’n 10 procent werk in een andere dan groene sector.
- Voor de werkenden van beide cohorten geldt dat er tussen hun intrededefunctie en hun functie drieënhalf jaar na diplomering sprake is van een duidelijke verbetering van de “verticale match”.
- Van beide cohorten is rond een vijfde drieënhalf jaar na diplomering in mbo-groen nog bezig met een vervolgopleiding in voltijds verband, waarvan driekwart een hbo-opleiding.
- Beide cohorten voelen binnen hun functie in ongeveer gelijke mate tekortkomingen op dezelfde kennis- en vaardigheidsgebieden: vreemde talen, zelfstandig ondernemerschap, inzicht in bedrijfsvoeringaspecten.

Tussen beide afstudeercohorten zijn echter ook verschillen te traceren. Zoals aangegeven dienen gegevens uit het verdere onderzoeksprogramma duidelijk te maken of hier sprake is van trends dan wel van “incidenten”. Voorbeelden van verschillen zijn:

- De werkloosheid onder het afstudeercohort 2010 ligt drieënhalf half jaar na afstuderen (met bijna 14 procent) beduidend hoger dan onder het afstudeercohort 2009 (ruim 8 procent). Aannemelijk is dat dit vooral het gevolg is van de economische crisis en de stijgende werkloosheid, vooral onder jongeren.
- Voor het afstudeercohort 2010 is in de eerste jaren van de beroepsloopbaan sprake van een “verslechtering” van de horizontale match, terwijl voor het afstudeercohort 2009 juist het omgekeerde geldt: een duidelijk verbetering.
- Zo’n driekwart van degenen uit beide afstudeercohorten die na drieënhalf jaar nog een vervolgopleiding volgen doet dat op hbo-niveau (zie eerder). Een verschil tussen beide cohorten is dat dat bij het afstudeercohort 2009 voor de helft een groene hbo-opleiding is en bij het afstudeercohort 2010 nauwelijks nog een derde.

In het lopende onderzoeksprogramma zullen beide cohorten in latere fasen van hun loopbaan nog eens bevestigd worden. Daarnaast worden ook nieuwe, jongere cohorten bevestigd. Systematische vergelijkingen van de bevindingen zullen trends in loopbanen zichtbaar maken alsook op het empirische spoor zetten van verklaringen.

Deel I – Vooraf

1 Inleiding

Meerjarig onderzoeksprogramma

Sinds enkele jaren voert het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (KBA) in opdracht van het ministerie van Economische Zaken onderzoek uit naar de overgang van gediplomeerde schoolverlaters uit het groene mbo naar de arbeidsmarkt en hun verdere gang op de arbeidsmarkt, oftewel hun loopbanen.

Het onderzoek vindt plaats binnen een meerjarig onderzoeksprogramma waarin het gehele complex van schoolverlatersonderzoek (het schoolverlatersinformatiesysteem) van het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA), loopbaanonderzoek van KBA en het informatiesysteem onderwijs-arbeidsmarkt van Aequor beter op elkaar afgestemd wordt. Tevens wordt de functionaliteit voor de gebruikers (ministeries, onderwijsinstellingen, arbeidsmarktpartijen, onderwijsvragenden) geoptimaliseerd om goed te voorzien in de behoefte aan systematische informatie. Het programma is vooral nog gericht op het mbo groen.

Binnen het programma verzamelt het ROA in het kader van de BVE-monitor informatie over de positie van schoolverlaters anderhalf jaar na diplomering. De nadruk ligt hierbij op de transitie van school naar werk. KBA analyseert op basis van deze data de intredeposities van mbo'ers groen. Verder voert KBA loopbaanmetingen uit, waarbij de nadruk ligt op het verloop van de leer- en beroepsloopbanen op verschillende momenten na schoolverlaten. Aequor publiceert over het schoolverlaters- en loopbaanonderzoek en verzamelt periodiek gegevens over ontwikkelingen aan de vraagkant van de arbeidsmarkt.

Loopbaanonderzoek

Kenmerkend van het loopbaanonderzoek van KBA is dat opeenvolgende cohorten van mbo groen gediplomeerden in tijd, gedurende hun loopbanen, worden gevolgd. Allereerst volgt onderzoek naar de intredepositie anderhalf jaar na diplomering. Vervolgens wordt onderzoek gedaan naar de positie in verdere fasen van de loopbanen van mbo groen gediplomeerden.

Dit rapport is de tweede in de reeks van rapporten over de eerste drieënhalve jaar in de loopbanen van mbo'ers groen. Het gaat over het cohort dat in 2010 een diploma heeft behaald en is in opzet vergelijkbaar met het eerste rapport.⁶ Het beschrijft de loopbaanpositie van dit cohort in 2013 ruim drie jaar na afstuderen. Bovendien worden loopbaanpatronen in beeld gebracht op basis van individuele loopbanen tussen de intredepositie in 2011 en loopbaanpositie in 2013.⁷ Het rapport beschrijft hiermee de eerste fase van de loopbanen. De verdere loopbanen van deze groep mbo'ers groen zullen ook worden gevolgd door in toekomstig vervolgonderzoek de loopbaanpositie 5 à 6 jaar en 9 à 10 jaar na diplomering te bepalen.

6 Het eerste rapport ging over het cohort 2009. Zie: Keppels, E., A. Jager en B. Hövels (2013). "Loopbanen van mbo groen in kaart. Mbo groen gediplomeerden van 2009 drie à vier jaar na afstuderen". KBA Nijmegen, december, 2013.

7 De intredeposities in 2011 van het cohort 2010 zijn reeds eerder onderzocht en beschreven. Zie: Keppels, E., A. Jager en B. Hövels (2012). "Intredeposities van mbo'ers-groen in 2011. Onderzoek naar de positie op de arbeidsmarkt en in vervolgonderwijs anderhalf jaar na diplomering". KBA Nijmegen, oktober 2012.

Ook van nieuwere afstudeercohorten zullen de intredeposities en de loopbanen worden gevolgd waardoor het mogelijk is om ontwikkelingen van diverse afstudeercohorten met elkaar te vergelijken. In feite gaat het in dit longitudinale loopbaanonderzoek om een cohortmatig design dat schematisch als volgt kan worden weergegeven.

	<i>Meetmomenten (= T)</i>			
<i>Afstudeercohorten vanaf 2009</i>	T+1 (= na 1½ jaar) = intrede	T+2 (= na 3½ jaar)	T+3 (= na 5 à 6 jaar)	T+4 (= na 9 à 10 jaar)

De reeks rapporten over intredeposities en de loopbanen van de verschillende afstudeercohorten mbo groen gediplomeerden zijn te downloaden op www.mbogroengediplomeerden.nl.

Vraagstelling van het loopbaanonderzoek

Centrale vraag van het loopbaanonderzoek is: hoe ontwikkelen loopbanen van gediplomeerde schoolverlaters van mbo-groen zich en wat is de relatie met hun intredepositie? Deze vraag is concreet uiteengelegd in de volgende vraagstellingen.

1. Overall, wat is de stand van zaken drieënhalve jaar na diplomering?
 - a. Waar bevinden de loopbaanfuncties van werkenden zich, wat zijn de kenmerken van deze functies en in welke mate sluiten deze aan op de gevolgde opleiding?
 - b. In hoeverre studeren de mbo groen gediplomeerden door in de drieënhalve jaar na diplomering en hoe is de aansluiting met dit vervolgonderwijs?
 - c. Hoe waarderen de gediplomeerden de voltooide mbo groen opleiding?
2. In hoeverre zijn de loopbaanposities in 2013 anders dan de intredeposities in 2011, in hoeverre is er sprake van mobiliteit (spatronen) bij mbo'ers groen?
 - a. Welke verschuivingen tussen sectoren en branches zijn zichtbaar?
 - b. Hoe is de functieontwikkeling qua niveau en overige functiekenmerken?
 - c. In welke mate is er sprake van leven lang leren, van competentieontwikkeling, na diplomering?
 - d. Hoe heeft de match tussen de genoten groene mbo opleiding en de functies, waarin de gediplomeerden zijn beland, zich ontwikkeld?

Opbouw van het rapport

Het rapport bestaat uit drie delen. Het eerste deel gaat vooraf aan de inhoudelijke uitkomsten van het onderzoek en bevat de inleiding (hoofdstuk 1) en de opzet van het onderzoek (hoofdstuk 2).

Het tweede deel beschrijft de loopbaanposities - eind 2013 - drieënhalve jaar na afstuderen. Dat wordt gedaan voor de werkenden (hoofdstuk 3) en de studerende (hoofdstuk 4). Tot slot wordt beschreven hoe gediplomeerden - in het bijzonder werkenden en studerende - in 2013 hun gevolgde mbo groen opleiding waarderen (hoofdstuk 5).

Het derde deel is gericht op patronen in de individuele loopbanen van de mbo'ers groen. De loopbanen worden samengesteld aan de hand van de intredepositie in 2011 en de loopbaanpositie in 2013. In hoofdstuk 6 worden typen loopbaanpatronen onderscheiden. Daarna wordt elk type loopbaanpatroon in hoofdstuk 7 nader beschreven.

Let op! In deze rapportage worden resultaten vaak uitgesplitst naar bepaalde categorieën, waarbij het aantal respondenten per categorie soms heel klein is (≤ 5). Er is voor gekozen om alle resultaten weer te geven. Echter, analyse van de resultaten vindt alleen plaats als het aantal respondenten meer dan 5 bedraagt.

2 Opzet van het loopbaanonderzoek

2.1 Verloop van het veldwerk en respons

Eind 2013 heeft de dataverzameling plaatsgevonden door middel van een webenquête onder mbo groen gediplomeerden uit 2010. Het is de tweede keer dat deze groep is benaderd in het loopbaanonderzoek, eind 2011 zijn zij bevraagd over hun intredeposities.

In 2010 hebben 8.309 deelnemers van het groene mbo hun diploma behaald. Van hen hebben 477 deelgenomen aan het intredeonderzoek eind 2011. Deze 477 gediplomeerden zijn eind 2013 opnieuw benaderd en 166 (35%) hebben gerespondeerd.

2.2 Samenstelling van de onderzoekspopulatie

In kwantitatief onderzoek wordt gestreefd naar valide, betrouwbare en representatieve resultaten. Validiteit gaat over de inhoud van de resultaten. Wordt gemeten wat gemeten moet worden? Betrouwbaarheid heeft betrekking op de stabiliteit van onderzoeksresultaten. Levert het onderzoek dezelfde resultaten bij een herhaling van de meting? Representativiteit gaat over de mate waarin de responsgroep een afspiegeling is van de populatie. Zijn de resultaten voor de responsgroep op de gehele populatie te projecteren?

Omdat er geen specifieke aanwijzingen zijn die de validiteit en betrouwbaarheid bestrijden gaan we in dit onderzoek uit dat de resultaten valide en betrouwbaar zijn en dat geldige uitspraken gedaan kunnen worden over de onderzoekspopulatie.

Overzicht 2.1 laat zien dat de onderzoekspopulatie van de huidige loopbaanmeting uit 2013 – qua intredepositie – niet of nauwelijks afwijkt van de onderzoekspopulatie uit de intredemeting van 2011. Er is wat dit betreft geen selectieve groep die respondeert. Dit vormt een belangrijke aanwijzing dat de resultaten representatief zijn. Om de representativiteit te controleren is de onderzoekspopulatie (n=166) met betrekking tot de variabelen geslacht, leerweg en opleidingsniveau vergeleken met de totale populatie mbo groen gediplomeerden (n=8.309) en getoetst met de Chikwadraattoets (95%-betrouwbaarheidsniveau) (zie overzicht 2.2). Daaruit blijkt naar geslacht geen significant verschil te zijn. Naar opleidingskenmerken is een oververtegenwoordiging van BOL en niveau 4 geconstateerd en een ondervertegenwoordiging van BBL en niveau 1. De uitkomsten van het onderzoek dienen dan ook in het licht van deze uitkomsten te worden geïnterpreteerd.

Voor een gedetailleerde samenstelling van de onderzoekspopulatie van de meting eind 2013, weergegeven naar een aantal opleidings- en persoonskenmerken, wordt verwezen naar de overzichten 2.3, 2.4 en 2.5 (in de bijlage).

Overzicht 2.1 – Onderzoekspopulaties loopbaanmeting (2013) en intredemeting (2011)

	Onderzoekspopulatie Loopbaanmeting 2013		Onderzoekspopulatie Intredemeting 2011	
<i>Intredepositie tijdens meting 2011</i>				
a. Betaalde baan (≥12 uur per week)	93	57%	274	60%
b. Werkloos ⁸	7	4%	24	5%
c. Studerend (voltijds)	38	23%	91	20%
d. Betaalde baan (kleine baan / uren per week onbekend)	23	14%	64	14%
e. Overig	2	1%	5	1%
Totaal (n=100%)	n=163	100%	n=458	100%
Missing	n=3		n=19	

Overzicht 2.2 – Respons en populatie: representativiteit

	Respons		Totale populatie	
Man	87	52%	4.889	59%
Vrouw	79	48%	3.420	41%
BOL	111	67%	3.897	47%
BBL	55	33%	4.412	53%
Niveau 1	15	9%	1.880	23%
Niveau 2	34	20%	2.209	27%
Niveau 3	36	22%	1.994	24%
Niveau 4	81	49%	2.226	27%
Totaal	166	100%	8.309	100%

In deel II van dit rapport staat de situatie anno 2013 van de werkenden (≥12 uur per week) en voltijds studerenden centraal. In deel III wordt de loopbaanontwikkeling tussen 2011 en 2013 in beeld gebracht aan de hand van de zogenoemde loopbaanpatronen. In dat deel worden tot de werkenden zowel diegenen met een betaalde baan van minimaal 12 uur per week gerekend als diegenen waarvan niet bekend is hoeveel uur ze werken. Van de laatstgenoemde categorie werkenden wordt aangenomen dat ze minimaal 12 uur per week betaald werk uitvoeren. Respondenten waarvan zeker is dat ze minder dan 12 uur per week werken, worden in deel III *niet* tot de werkenden gerekend.

8 Dit is het percentage werklozen van de gehele onderzoekspopulatie en niet van de beroepsbevolking. Dit is dus niet het officiële werkloosheidspercentage conform definitie van het CBS.

Deel II – Loopbaanpositie drieënhalf jaar na afstuderen

Dit *tweede deel* heeft primair betrekking op de loopbaanposities - eind 2013 - drieënhalf jaar na afstuderen. We beschrijven in hoofdstuk 3 de groep werkenden: degenen die eind 2013 een betaalde baan van minstens 12 uur per week hebben. Vervolgens gaat hoofdstuk 4 over de groep studerenden: de mbo groen gediplomeerden die in 2013 een vervolgopleiding in voltijds verband volgen. In het afsluitende hoofdstuk 5 wordt ingegaan op de vraag hoe gediplomeerden – werkenden en studerenden – in 2013 hun gevolgde mbo groen opleiding waarden.

Op het eind van elke paragraaf wordt de kern van de betreffende resultaten op geaggregeerd niveau vergeleken met die van eind 2011. Voor de intrede-/loopbaanpositie is dit gedaan in overzicht 3.0. Het meest relevante verschil is de toegenomen werkloosheid van 6,1 naar 13,9 procent (officiële CBS werkloosheidsdefinitie).

Overzicht 3.0 – Respondenten loopbaanmeting 2013: hun intredepositie in 2011 en loopbaanpositie 2013

	Intredepositie in 2011	Loopbaanpositie in 2013
<i>Positie</i>		
a. Betaalde baan (≥12 uur per week)	57%	60%
b. Werkloos ⁹	4% (6,1%)	10% (13,9%)
c. Studerend (voltijds)	23%	21%
d. Betaalde baan (kleine baan /aantal uren per week onbekend)	14%	6%
e. Overig	1%	4%
Totaal onderzoekspopulatie 2013	n=163 (missing n=3)	n=166

⁹ Tussen haakjes is het officiële werkloosheidspercentage conform definitie van het CBS weergegeven. Dit is het aantal werklozen ten opzichte van de beroepsbevolking. In 2013 behoort 69 procent van de onderzoekspopulatie tot de beroepsbevolking (115 van 166), 13,9 procent hiervan is werkloos (16 van 115), 86 procent heeft een betaalde baan.

3 Werkenden in 2013

Dit hoofdstuk focust op de *werkenden*. Dit zijn de mbo groen gediplomeerden die ten tijde van het onderzoek – dus circa drieënhalf jaar na diplomering – minimaal 12 uur per week betaald werk hebben en die niet voltijds studeren¹⁰. Gediplomeerden die na afronding van mbo groen zowel een vervolgopleiding volgen alsook minstens 12 uur per week werken, vallen onder de werkenden in het geval zij aangeven zichzelf niet primair als (voltijds) studerende te zien.

Dit onderzoek heeft in totaal betrekking op 99 werkenden (60% van de respondenten). Overzicht 3.1 in de bijlage beschrijft de opleidingskenmerken van deze groep. In dit hoofdstuk worden eerst de soort functies beschreven (paragraaf 3.1). Vervolgens komt de aansluiting tussen de functies en de door hen gevolgde mbo groen opleiding aan de orde. Bij het thema arbeidsmarktdiscrepanties wordt tevens naar de werkloosheid gekeken (paragraaf 3.2).

3.1 Functies van werkenden in 2013

Overzicht 3.2 geeft een overzicht van de sectoren, branches, domeinen, soorten functies en kenmerken van functies waarin werkende mbo groen gediplomeerden ruim drie jaar na afstuderen zijn terechtgekomen. In de subparagrafen gaan we daar per onderdeel nader op in.

Overzicht 3.2 – Functies van werkenden in 2013, 3,5 jaar na diplomering mbo groen (n=99)

	2013
<i>Sectoren</i>	
• Landbouw, bosbouw en visserij	17%
• Industrie	8%
• Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	21%
• Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening	8%
• Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	18%
• Gezondheid- en welzijnszorg	8%
• Overig	18%
<i>Werkzaam in groene functie/ sector</i>	
• Werkzaam in een groene functie	74%
• Werkzaam in de groene sector	74%
<i>Waarvan in de groene domeinen</i>	
• Voedsel	5%
• Gezelschapsdieren	14%
• Productiedieren	11%
• Plant	6%
• Bloem/tuincentra	9%
• Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie	26%
• Overige groene domeinen	2%

10 Conform de ROA-definitie in de Bve-monitor.

Overzicht 3.2 (vervolg) – Functies van werkenden in 2013, 3,5 jaar na diplomering mbo groen (n=99)

	2013
<i>Beroepsniveau</i>	
• Elementaire beroepen	4%
• Lagere beroepen	44%
• Middelbare beroepen	45%
• Hogere/wetenschappelijke beroepen	6%
<i>Uitvoeringsniveau werkzaamheden</i>	
• Assisteren/onder begeleiding uitvoeren	16%
• Zelfstandig uitvoeren	73%
• Coördineren/leidinggeven	11%
<i>Aanstelling</i>	
• Vaste aanstelling	66%
• Tijdelijke aanstelling met uitzicht op vaste baan	21%
• Tijdelijke aanstelling zonder uitzicht op vaste baan	5%
• N.v.t.	8%
<i>Dienstverband</i>	
• Loondienst	77%
• Leer-arbeidsovereenkomst	5%
• Uitzendkracht / oproepkracht	1%
• Zelfstandige / freelancer	10%
• Meewerkend gezinslid	2%
• Ander dienstverband	5%
<i>Arbeidsuren en loon</i>	
• Arbeidsuren per week (gemiddeld)	37,6
• Bruto uurloon (gemiddeld)	€ 10,49
• Bruto maandloon (gemiddeld)	€ 1.659
<i>Omvang bedrijf</i>	
• 1 persoon	8%
• 2-9 personen	29%
• 10-24 personen	6%
• 25-49 personen	6%
• 50-99 personen	7%
• 100-249 personen	7%
• 250-999 personen	16%
• ≥ 1000 personen	20%
<i>Tevredenheid met functie</i>	
• Tevreden	64%
• Ontevreden	10%

3.1.1 Arbeidsmarktsegmenten

Sectoren en branches

De functies van de mbo groen gediplomeerden bevinden zich ruim drie jaar na diplomering in een diversiteit van sectoren en branches (zie overzicht 3.2 en overzicht 3.3 in de bijlage). Acht op de tien werkenden hebben ruim drie jaar na diplomering een functie in één van de volgende zes sectoren (volgens CBS classificatie, SBI 2008):

- *Groot- en detailhandel, reparatie van auto's*: 21 procent werkt in deze sector, waarvan ongeveer de helft (10%) werkt bij winkels in 'overige artikelen' zoals bloemenwinkels, tuincentra en dierenwinkels.
- *Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening*: hier werkt 18 procent, voornamelijk bij bedrijven in de landschapsverzorging (17%).
- *Landbouw, bosbouw en visserij*: 17 procent van de werkenden heeft hier een baan. 6 procent werkt bij bedrijven gericht op het fokken en houden van dieren.
- *Industrie*: 8 procent werkt hier, waarbij het voor een groot deel gaat om werk binnen de sociale werkvoorziening (5%).
- *Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening*: 8 procent heeft een baan in deze sector, vooral binnen de veterinaire dienstverlening (6%).
- *Gezondheid- en welzijnszorg*: 8 procent is hier werkzaam.

De rest van de werkenden heeft zich verspreid over diverse andere sectoren en branches.

Groene sector en domeinen

Driekwart van de werkenden geeft aan in de groene sector werkzaam te zijn (74%). Met name in de groene domeinen 'Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie' (26%), 'Gezelschapsdieren' (14%) en 'Productiedieren' (11%). In mindere mate werken zij in de domeinen 'Bloem/tuincentra' (9%), 'Plant' (6%), 'Voedsel' (5%) en overige groene domeinen (2%).

Wat zijn groene domeinen?

Groene domeinen zijn het best te omschrijven als sectordoorsnijdende segmenten op de arbeidsmarkt. Het is een vorm van sector- of branche-indeling die gebaseerd is op de indeling die Aequor hanteert (deze indeling is overigens bijna identiek aan die van de opleidingsrichtingen). We onderscheiden in dit rapport 6 groene domeinen:

- *Voedsel*: het betreft productie-, handels- en serviceactiviteiten, evenals de voedingsmiddelenindustrie.
Het domein Voedsel bevindt zich vooral in de sector Industrie (C), en doorkruist ook de sectoren Groot- en detailhandel (G) en de Landbouw, bosbouw en visserij (A).
- *Dier (productiedieren en gezelschapsdieren)*: dit domein omvat (de activiteiten rondom) de veehouderij, gezelschapsdieren, paardensport, dierenartsenpraktijken, dierverzorging en proefdierbedrijven.
Het domein Dier doorkruist de sectoren Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening (M, veterinaire dienstverlening), Landbouw, bosbouw en visserij (A) en Cultuur, sport en recreatie (R).
- *Plant*: omvat de plantenteelt (open en bedekte teelt), groothandel en veiling, biologisch dynamisch bedrijf en landbouwbedrijven. Domein Plant bevindt zich vooral in de sector Landbouw, bosbouw en visserij (A).

- *Groen, grond en infra*: dit domein omvat de werkzaamheden met groot materieel en grote machines in agrarische bedrijven en openbaar groen (agrarisch loonwerk, cultuurtechnisch loonwerk en/of grondverzet).
Het domein Groen, grond en infra doorkruist vooral de sectoren Landbouw, bosbouw en visserij (A) en Bouwnijverheid (F).
- *Bloemen en groene detailhandel*: dit domein bestaat uit de bloemendetailhandel en de groen- en tuincentra en bevindt zich voornamelijk in de sector Groot- en detailhandel (G).
- *Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie*: dit zijn de hoveniersbedrijven, groenvoorzieningbedrijven, bos- en natuurbeheer, overig milieubeheer en recreatie.
Dit domein bevindt zich met name in de sector Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening (N, branche landschapsverzorging), en doorkruist ook de sectoren Openbaar bestuur en overheidsdiensten (O) en Industrie (C) (sociale werkvoorziening).

Traditioneel en multifunctioneel groen

De gediplomeerden die aangeven in de groene sector te werken (n=73), is gevraagd naar toename van multifunctionaliteit in deze sector. Een kwart van deze werkenden heeft te kennen gegeven dat het bedrijf waar zij werkzaam zijn, de kernactiviteiten heeft uitgebreid met al dan niet aanverwante economische activiteiten. Overzicht 3.4 beschrijft op welke gebieden deze uitbreidingen gericht zijn.

Overzicht 3.4 – Van traditioneel naar multifunctioneel: uitbreiding van bedrijfsactiviteiten door bedrijven in de groene sector

Economische activiteiten	Aantal	%
Zorg (bijv. Zorgboerderij)	5	28%
Recreatie en toerisme	4	22%
Educatie	4	22%
Horeca	2	11%
Lifestyle en wellness	2	11%
Agrarisch natuurbeheer, landschapsbeheer	-	-
Boerderijverkoop	-	-
(Alternatieve) energievoorziening	-	-
Kinderopvang	-	-
Overige activiteiten	7	39%
Aantal respondenten	18 ¹	100%

1. Respondenten konden meerdere antwoorden aangeven. 18 respondenten hebben 24 antwoorden gegeven.

3.1.2 Functiekenmerken

Beroepsniveau en beroepsgroepen

De sector of het domein geeft nog geen beeld over de functie zelf en het niveau waarop de functie wordt uitgeoefend. De werkenden hebben aangegeven welke functie zij bekleeden. Deze functies zijn ingedeeld in beroepsniveaus en nader uitgesplitst in beroepsgroepen (volgens de CBS classificatie, SBC 92).

Overzicht 3.5 (in de bijlage) laat zien op welke beroepsniveaus en in welke beroepsgroepen de gediplomeerden ruim drie jaar na afstuderen werken. De gediplomeerden zijn voornamelijk werkzaam in lagere (44%) en middelbare (46%) beroepen. Verder werkt 4 procent in een elementair beroep en 6 procent in een hoger beroep.

- In de *lagere beroepen* (44%) werken zij in:
 - agrarische beroepen (22%) zoals arbeider tuinbouw (5%), arbeider groen- of terreinverzorger (10%) en dierenverzorger (3%);
 - verkoopberoepen (13%) zoals winkelbedienden en markt-/straatverkopers (5%), bloemschikkers/-verkopers (5%).
- Bij de *middelbare beroepen* (46%) betreft het vooral:
 - commercieel agrarische beroepen (18%). Het betreft voornamelijk bedrijfshoofden van kleine bedrijven zoals veehouderijbedrijven (7%) en hoveniersbedrijven (6%);
 - (technisch) agrarische beroepen (7%) zoals bloemschikkers/-sierkunstenaren (2%), boomchirurg/boswachters (2%) of opzichters plantsoendienst/tuinonderhoud (2%)
 - dierenartsassistenten (6%).

Uitvoeringsniveau werkzaamheden

Bijna driekwart van de werkende mbo groen gediplomeerden voert de werkzaamheden van de functie zelfstandig uit. Verder heeft 11 procent werk op coördinerend en/of leidinggevend niveau en voert 16 procent van de werkenden de werkzaamheden onder begeleiding/assisterend uit.

Groene functies

Driekwart van de werkenden heeft naar eigen zeggen een groene functie (74%), overwegend binnen de groene sector (71% van de werkenden werkt in een groene functie binnen de groene sector).

Overzicht 3.6 (in de bijlage) laat zien dat degenen die in de groene sector werken, gemiddeld genomen op een hoger beroepsniveau werkzaam zijn dan zij die niet in deze sector werken. Zij werken vaker in hogere en middelbare beroepen en minder vaak in lagere en elementaire beroepen. Dit geldt niet voor werkenden in de het domein Bloemen en groene detailhandel en Plant; hier wordt in vergelijking met andere domeinen vaker in lagere beroepen gewerkt¹¹.

Andere kenmerken van de functie

Andere kenmerken van de totale groep werkenden zijn als volgt (zie overzicht 3.2):

- De meesten hebben een vaste aanstelling (66%) of een tijdelijke baan met uitzicht op een vaste aanstelling (21%);
- De meerderheid is werkzaam in loondienst (77%). Eén op de tien werkt als zelfstandige;
- Het aantal arbeidsuren bedraagt gemiddeld 37,6 uren per week;
- Het bruto maandloon bedraagt gemiddeld € 1.659 en het bruto uurloon gemiddeld € 10,49.

¹¹ Rekening houdende met het geringe aantal werkenden.

- 37 procent werkt bij kleine bedrijven: 8 procent bij eenmansbedrijven en ongeveer drie op de tien werken bij een bedrijf met minder dan 10 personen.
19 procent werkt in een bedrijf van 10 tot 100 personen.
43 procent werkt bij grote bedrijven: ongeveer een kwart bij bedrijven met 100 tot 1000 personen en 20 procent bij hele grote bedrijven met meer dan 1000 personen.
- Tweederde is tevreden over zijn functie en 10 procent is ontevreden.

Vergelijking arbeidsmarktsegmenten en functie huidige loopbaanpositie in 2013 en intredepositie in 2011

In het derde deel van dit rapport wordt beschreven hoe de *individuele loopbanen* van de gediplomeerden zich hebben ontwikkeld tussen 2011 en 2013. In overzichten 3.6a en 3.6b (in de bijlage) laten we voor de werkenden op *geaggregeerd niveau* zien in hoeverre de intredepositie in 2011 en de loopbaanpositie in 2013 van elkaar verschillen.

Overzicht 3.6a beschrijft de ontwikkeling van het beroepsniveau voor de groep werkenden. De verschillen zijn niet groot. Het beroepsniveau van de totale groep is in de tussenliggende twee jaren niet gestegen.

Opvallend is de lichte daling van het gemiddelde bruto uurloon (van € 11,01 naar € 10,49). Het gemiddelde bruto maandloon is wel gestegen (van € 1.493 naar € 1.659) omdat de werkenden gemiddeld meer uren per week zijn gaan werken (van 33,9 naar 37,6 uren (zie overzicht 3.6b in de bijlage)).

Overzicht 3.6a – Werkenden 2013: ontwikkeling beroepsniveau

	2011	2013
<i>Beroepsniveau</i>		
• Elementaire beroepen	6%	4%
• Lagere beroepen	41%	44%
• Middelbare beroepen	50%	45%
• Hogere beroepen	3%	6%
Totaal werkenden 2013	n=88 (missing n=11)	n=99

3.2 De aansluiting tussen functies en mbo groen

In het voorgaande stond de vraag centraal in welke sectoren en wat voor beroepen de mbo groen gediplomeerden werken. In deze paragraaf gaan we na in hoeverre volgens hen het werk aansluit op de gevolgde mbo groen opleiding.

3.2.1 De aansluiting in het algemeen

Overzicht 3.7 – Oordeel over aansluiting mbo groen opleiding → functie

	Werkzaam in groene functie	Werkzaam in niet-groene functie	Totaal
<i>Oordeel over aansluiting in het algemeen</i>			
• Goed	24%	8%	20%
• Voldoende	52%	28%	46%
• Matig	23%	32%	25%
• Slecht	1%	32%	9%
Totaal werkenden	n=71	n=25	n=97

Overzicht 3.7 laat zien dat tweederde van de werkenden van mening is dat de gevolgde opleiding over het algemeen voldoende of goed aansluit op de huidige functie. Een kwart noemt de aansluiting matig en 9 procent slecht.

Gediplomeerden die in een groene functie werken zijn duidelijk positiever (76% voldoende/goed) dan degenen met een andere soort functie (36%).

Zoals overzicht 3.8 laat zien, zijn gediplomeerden met een opleiding in de richtingen Dierenartsassistent, AKA en Bloem, groene detailhandel en design het meest positief over de aansluiting. Gediplomeerden van de richtingen Dier (exclusief Dierenartsassistent) en Plant zijn het minst positief.

Overzicht 3.8 – Oordeel over aansluiting mbo groen opleiding → functie; naar opleidingsrichting

Opleidingsrichting	Oordeel over aansluiting in het algemeen				Totaal (n=100%)
	Goed	Voldoende	Matig	Slecht	
Voeding	33%	67%	-	-	3
Diervoorzorging algemeen	-	33%	33%	33%	3
Dier: productie	17%	42%	33%	8%	12
Dier: recreatie, sport en gezelschap	13%	40%	20%	27%	15
Dierenartsassistent	40%	50%	-	10%	10
Plant	14%	36%	50%	-	14
Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	16%	52%	28%	4%	25
Bloem, groene detailhandel en design	30%	50%	20%	-	10
AKA Voeding en leefomgeving	20%	60%	-	20%	5
Totaal	20%	46%	25%	9%	97

Vergelijking aansluitingsoordeel huidige loopbaanpositie in 2013 en intredepositie in 2011

Wanneer voor de gehele groep werkenden het huidige aansluitingsoordeel wordt vergeleken met het oordeel van twee jaar geleden, blijkt er geen groot verschil. De aansluiting wordt nu iets minder vaak als goed en iets vaker als voldoende en matig beoordeeld (overzicht 3.8a).

Overzicht 3.8a – Werkenden 2013: ontwikkeling aansluitingsoordeel opleiding met functie

	2011	2013
<i>Oordeel over aansluiting in het algemeen</i>		
• Goed	28%	20%
• Voldoende	41%	46%
• Matig	20%	25%
• Slecht	11%	9%
Totaal werkenden 2013	n=85	n=97

3.2.2 Arbeidsmarktdiscrepanties: werkloosheid en de match naar richting en niveau

Werkloosheid en de match tussen functie en opleiding (naar niveau en richting) zijn samen indicatief voor eventuele discrepanties tussen vraag en aanbod naar arbeid, zogenoemde arbeidsmarktdiscrepanties.

In 2013, circa drieënhalf jaar na diplomering, is 13,9 procent van de mbo groen gediplomeerden die tot de beroepsbevolking hoort, werkloos¹².

Waar het de match tussen de functie en de genoten opleiding betreft, onderscheiden we diverse typen aansluiting in relatie tot de voor de functie vereiste opleidingsrichting en –niveau en de door de respondent genoten opleidingsrichting en -niveau.

We spreken van een *'passende match'*, wanneer gediplomeerden terecht komen in een functie waarvoor de eigen of verwante opleidingsrichting én het eigen of een hoger opleidingsniveau door de werkgever wordt vereist. In 2013 is bij *59 procent* van de werkenden sprake van deze passende match. Bij het grootste deel van de werkenden in een groene functie is er sprake van een passende match (75%).

Aan de andere kant van het spectrum bevinden zich de gediplomeerden bij wie sprake is van *'geen match'*. *12 procent* werkt in een functie waarvoor èn een andere dan de eigen opleidingsrichting én een lager opleidingsniveau nodig is. Het komt voor bij een kwart van degenen die niet in een groene functie werken.

Er is sprake van *richtingsdiscrepancie* als voor de functie een andere dan de eigen opleidingsrichting, maar wel tenminste het eigen opleidingsniveau nodig is. Dit is voor *20 procent* van alle werkenden het geval.

Van *niveaudiscrepancie* is sprake als voor de functie wel de eigen opleidingsrichting, maar een lager opleidingsniveau nodig is. In 2013 betreft dit *8 procent* van alle werkenden.

¹² In 2011, anderhalf jaar na diplomering, was 6,1 procent van de respondenten van deze loopbaanmeting werkloos. Zie hiervoor overzicht 3.0.

Er is sprake van *horizontale match* als de vereiste richting van de huidige functie overeenkomt met de opleidingsrichting. Uit overzicht 3.9 blijkt dat voor twee derde het geval. Voor een derde van de werkenden is de vereiste richting van de huidige functie dus een andere dan waarvoor opgeleid (horizontale mismatch). Een groot deel van degenen die niet in de richting werken waarvoor ze zijn opgeleid (n=20), geeft als reden aan dat er te weinig werk was in het eigen vakgebied (n=15). Ook ziet een deel te weinig carrièremogelijkheden in het eigen vakgebied (n=7). Overige redenen zijn divers.

Bij vier op de vijf werkenden bevindt de functie zich minimaal op hetzelfde niveau als waarvoor in mbo groen opgeleid en is sprake van *verticale match*. Bij een vijfde van de werkenden is dus sprake van een verticale mismatch; hun functie bevindt zich op een lager niveau dan waarop ze zijn opgeleid.

Overzicht 3.9 – Match tussen mbo groen opleiding en functie*

	Werkzaam in groene functie	Werkzaam in niet-groene functie	Totaal
<i>Match qua richting en niveau</i> ¹³			
• Passende match (zelfde richting, minimaal zelfde niveau)	75%	15%	59%
• Richtingsdiscrepancie (andere richting, minimaal zelfde niveau)	8%	54%	20%
• Niveaudiscrepancie (zelfde richting, lager niveau)	8%	8%	8%
• Geen match (andere richting, lager niveau)	8%	23%	12%
• Horizontale match (passende match + niveaudiscrepancie)	83%	23%	67%
• Verticale match (passende match + richtingsdiscrepancie)	83%	69%	79%
Totaal werkenden	n=71	n=26	n=99
Totaal werklozen			n=16
Werkloosheidspercentage (% van beroepsbevolking)			13,9%

* Bij een passende match of niveau discrepancie is de eigen of een aanverwante richting vereist.
Bij richtingsdiscrepancie of geen match is een andere richting of geen specifieke richting voor de functie vereist.

13 Passende aansluiting: richting en niveau van de functie sluiten aan op de opleiding.
Niveaudiscrepancie: niveau van de functie sluit niet aan op opleiding, richting wel.
Richtingsdiscrepancie: richting van de functie sluit niet aan op opleiding, niveau wel.
Geen aansluiting: richting en niveau van de functie sluiten niet aan op de opleiding.

Overzicht 3.10 geeft per opleidingsrichting het ‘discrepantiespectrum’ weer en tevens het werkloosheidspercentage. Een *passende match* komt het meest voor bij gediplomeerden van de opleidingsrichting Dierenartsassistent.

Gediplomeerden met een opleiding in de richting Dier recreatie, sport en gezelschap, werken het vaakst in een andere richting dan waarvoor ze opgeleid zijn, maar wel op hun eigen niveau (*richtingsdiscrepantie*).

Niveaudiscrepantie komt het meest voor onder gediplomeerden van de opleidingsrichting Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving; zij werken het vaakst op een lager niveau, maar wel binnen hun eigen richting.

Gezien de geringe aantallen vergelijken we de werkloosheidspercentages niet met elkaar.

Overzicht 3.10 – Match tussen mbo groen opleiding en functie naar opleidingsrichting*

Opleidingsrichting	Match naar richting en niveau				Werkloosheid		
	passende match	richtingsdiscrepantie	niveaudiscrepantie	geen match	Aantal werkenden (n=100%)	(% van beroepsbevolking)	Aantal beroepsbevolking
Voeding	100%	-	-	-	3	25%	4
Diervoorzorg algemeen	33%	-	-	67%	3	50%	6
Dier: productie	67%	17%	8%	8%	12	7,7%	13
Dier: recreatie, sport en gezelschap	27%	60%	-	13%	15	6,2%	16
Dierenartsassistent	90%	-	-	10%	10	0%	10
Plant	62%	19%	6%	12%	16	15,8%	19
Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	52%	12%	24%	12%	25	16,7%	30
Bloem, groene detailhandel en design	70%	20%	-	10%	10	9,1%	11
AKA Voeding en leefomgeving	75%	25%	-	-	4	16,7%	5
Totaal	59%	20%	8%	12%	98	13,9%	112

* Bij een passende match of niveau discrepantie is de eigen of een aanverwante richting vereist.
Bij richtingsdiscrepantie of geen match is een andere richting of geen specifieke richting voor de functie vereist.

Overzicht 3.11 (in de bijlage) maakt duidelijk dat de match tussen de gevolgde opleiding mbo groen en de functie ruim drie jaar na diplomering het vaakst passend is voor niveau 3 en 4 gediplomeerden (64% en 60%). Bij gediplomeerden van niveau 1 en 2 is er duidelijk vaker sprake van geen match (22% en 26%).

Vergelijking match huidige loopbaanpositie in 2013 en intredepositie in 2011

Overzicht 3.11a laat zien dat op geaggregeerd niveau werkenden in 2013 in vergelijking met 2011 vaker op minimaal hun eigen niveau werkzaam zijn en minder vaak in de richting waarvoor ze zijn opgeleid.

Overzicht 3.11a – Werkenden 2013: ontwikkeling match qua richting en niveau

	2011	2013
<i>Match qua richting en niveau¹⁴</i>		
• Passende match (zelfde richting, min. zelfde niveau)	56%	59%
• Richtingsdiscrepantie (andere richting, min. zelfde niveau)	6%	20%
• Niveaudiscrepantie (zelfde richting, lager niveau)	19%	8%
• Geen match (andere richting, lager niveau)	19%	12%
• Horizontale match (passende match + niveaudiscrepantie)	75%	67%
• Verticale match (passende match + richtingsdiscrepantie)	62%	79%
Totaal werkenden 2013	n=85	n=98

3.2.3 Toereikendheid van kennis en vaardigheden opgedaan in mbo groen opleiding

Aan de werkenden is gevraagd in welke mate bepaalde kennis en vaardigheden, die zij in de mbo groen opleiding hebben opgedaan, voor hun huidige functie toereikend zijn. Zie overzicht 3.12 (in de bijlage) voor de resultaten.

Van een *tekortkoming* is sprake wanneer de kennis en vaardigheden niet toereikend zijn voor de functie. Meer dan een derde van de werkenden ervaart in de functie tekortkomingen betreffende:

- vreemde talen (43%),
- zelfstandig ondernemerschap (36%),
- inzicht in bedrijfsvoering (35%).

Mogelijke aanwijzingen voor *onderbenutting* of 'overscholing' / 'overkwalificatie' zijn er wanneer kennis en vaardigheden als méér dan toereikend voor de huidige functie worden ervaren. Volgens minimaal een kwart van de werkenden betreft dit de aspecten:

- zelfstandigheid (37%),
- initiatief, creativiteit (27%),
- toepassen van kennis en technieken in de praktijk (26%),
- aandacht voor welzijn en zorg voor mens, plant en dier (26%),
- aanpassingsvermogen (25%).

14 Passende aansluiting: richting en niveau van intredepositie sluiten aan op de opleiding.
Niveaudiscrepantie: niveau van intredepositie sluit niet aan op opleiding, richting wel.
Richtingsdiscrepantie: richting van intredepositie sluit niet aan op opleiding, niveau wel.
Geen aansluiting: richting en niveau van intredepositie sluiten niet aan op de opleiding.

4 Studerenden in 2013

Studerenden zijn mbo groen gediplomeerden die in 2013 een voltijds vervolgopleiding volgen. Studerenden zijn per definitie gescheiden van de groep werkenden uit het vorige hoofdstuk.¹⁵ In 2013 volgt 21 procent van de gediplomeerden een voltijds vervolgopleiding; het gaat om 35 studerenden. De meeste zijn in de eerste anderhalf jaar na hun mbo groen opleiding met een vervolgstudie begonnen.

Gediplomeerden van de opleidingsrichtingen Dierenartsassistent en Dier gericht op recreatie, sport en gezelschap, volgen relatief het vaakst een vervolgopleiding (overzicht 4.1 in de bijlage).

Wat hun mbo-opleiding betreft hebben studerenden bijna allemaal een opleiding in de BOL gevolgd (97%) en voornamelijk op niveau 4 (83%). De groep bestaat voor ongeveer driekwart uit gediplomeerden van de volgende opleidingsrichtingen: Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving (26%), Dierenartsassistent (23%) en Dier gericht op recreatie, sport en gezelschap (23%) (overzicht 4.2 in de bijlage).

In de volgende paragraaf wordt weergegeven welke type vervolgopleidingen de studerenden volgen. Daarna worden redenen voor het volgen van een vervolgopleiding besproken en wordt beschreven of de studerenden interesse hebben voor het werken in de groene sector (paragraaf 4.2). In de laatste paragraaf van dit hoofdstuk komt de aansluiting tussen de afgeronde mbo groen opleiding en de vervolgopleiding aan bod.

4.1 Vervolgopleidingen

De meeste studerenden volgen een opleiding in het hbo; een derde een groene hbo-opleiding en 41 procent een niet-groene hbo-opleiding. Geen van de mbo groen gediplomeerden volgt drieënhalf jaar later een andere mbo groen opleiding. 18 procent heeft voor andere niet-groene mbo opleiding gekozen.

Overzicht 4.3 – Vervolgopleidingen van studerenden in 2013

Vervolgopleiding	Aantal	%
Mbo groen	-	-
Mbo niet-groen	6	18%
Hbo groen	11	33%
Hbo niet-groen	14	41%
Wo niet-groen	2	6%
Totaal	33 (2 missing)	100%

¹⁵ Een respondent geeft bij de start van de vragenlijst aan wat de beste omschrijving is van zijn of haar situatie van dat moment.

4.2 Redenen voor volgen vervolgopleiding en interesse in groen

Studerenden kiezen vooral voor een vervolgopleiding omdat ze denken een hoger opleidingsniveau aan te kunnen (64%), die opleiding interessant vinden (55%) en/of de opleiding nodig achten voor het werk dat zij graag zouden willen doen (52%) (zie overzicht 4.4 in de bijlage).

Logischerwijs zijn studerende die een groene vervolgopleiding volgen meer geïnteresseerd om in de groene sector te werken. Overzicht 4.5 laat echter zien dat er ook onder studerende in niet-groene opleidingen mogelijk interesse is voor werk in de groene sector. Een derde tot de helft van deze groep studenten wil niet in de groene sector werken.

Overzicht 4.5 – Willen studerende in 2013 na de studie in groene sector werken?

Type vervolgopleiding	In groene sector werken			n=100%
	Ja	Weet niet/ Geen voorkeur/ Misschien	Nee	
Mbo groen	-	-	-	-
Mbo niet-groen	33%	33%	33%	6
Hbo groen	73%	27%	0%	11
Hbo niet-groen	14%	36%	50%	14
Wo niet-groen	-	50%	50%	2
Totaal	36%	33%	30%	33

Studerende van niet-groene vervolgoopleidingen (22 van de 33) kiezen voornamelijk voor deze opleidingen vanwege de verwachte mogelijkheden op de arbeidsmarkt. Zij verwachten meer carrièremogelijkheden, meer kansen op het vinden van een baan, meer te verdienen en meer uitdaging (zie overzicht 4.6 in de bijlage).

4.3 De aansluiting met mbo groen

15 procent van de studerenden vindt de aansluiting tussen de afgeronde mbo groen opleiding en de vervolgopleiding goed en 27 procent vindt de aansluiting voldoende. Meer dan de helft van de studerenden is echter negatief over de aansluiting en vindt deze matig of slecht.

Overzicht 4.7 laat verder zien dat de aansluiting met hbo groen als beste wordt beoordeeld; tweederde van de doorstromers naar hbo groen vindt de aansluiting voldoende of goed.

Overzicht 4.7 – Aansluiting mbo groen opleiding en vervolgopleiding, naar type vervolgopleiding

Bestemming	Aansluiting			Totaal (n=100%)
	Goed	Voldoende	Matig of slecht	
Mbo groen	-	-	-	-
Mbo niet-groen	17%	17%	67%	6
Hbo groen	27%	36%	36%	11
Hbo niet-groen	7%	29%	64%	14
Wo niet-groen	-	-	100%	2
Totaal	15%	27%	58%	33

Vergelijking oordeel studerenden over aansluiting in 2013 met oordeel in 2011

Overzicht 4.8 laat het oordeel van de studerenden zien die zowel in 2011 als in 2013 een vervolgopleiding volgden. Het gaat om 31 studerenden. Zij waren in 2011 positiever over de aansluiting tussen de mbo groen opleiding en hun vervolgopleiding dan in 2013. In 2011 oordeelde 58 procent nog positief over de aansluiting, in 2013 is dat gezakt naar 42 procent. Nadere analyse wijst uit dat uitsluitend studerenden in niet-groene opleidingen negatiever oordelen.

Overzicht 4.8 – Studerenden in 2011 en 2013: oordeel over aansluiting vervolgopleiding

Oordeel over aansluiting in het algemeen	2011	2013
• Goed	19%	16%
• Voldoende	39%	26%
• Matig of slecht	42%	58%
Totaal studerenden in 2011 en 2013	n=31	n=31

5 Waardering van de mbo groen opleiding in 2013

In dit hoofdstuk staat de vraag centraal hoe de gediplomeerden (werkenden en doorstudeerders) alles overziend de mbo groen opleiding waarderen ruim drie jaar nadat zij die opleiding hebben voltooid.

Eerst wordt ingegaan op de vraag in hoeverre de genoten mbo groen opleiding een goede basis biedt voor het vervolgtraject dat men is gaan volgen (paragraaf 5.1). Daarna volgt het algemene oordeel van de mbo groen gediplomeerden over hun opleiding. Zouden zij opnieuw voor de opleiding kiezen? (paragraaf 5.2).

5.1 Mbo groen als basis voor vervolgtrajecten

Overzicht 5.1 laat zien mbo groen gediplomeerden ruim drie jaar na afstuderen niet bijzonder positief zijn over de gevolgde mbo groen opleiding als *basis voor de start op de arbeidsmarkt*. Slechts een derde van de werkenden meent dat de opleiding hiervoor in tamelijk tot zeer sterke mate een goede basis biedt en een kwart meent dat de opleiding hiervoor weinig basis biedt. 38 procent geeft een neutraal oordeel.

Overzicht 5.1 – Mbo groen opleiding biedt goede basis voor vervolgtraject: percentage met oordeel in (tamelijk of zeer) sterke mate

	Totaal	Werkenden (≥ 12 uur per week)	Studerenden (voltijds)
Mbo groen biedt goede basis:			
• Om te starten op arbeidsmarkt	34%	35%	43%
• Om de loopbaan (verder) vorm te geven	38%	45%	29%
• Om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen	47%	56%	31%
Totaal (n max=100%)	156	94	35

De werkenden zijn positiever waar het gaat om de basis die de mbo groen opleiding legt voor het *vormgeven van de verdere loopbaan*. 45 procent meent dat de opleiding hiervoor in sterke mate een goede basis legt (15 procent meent dat de opleiding hiervoor weinig basis biedt). De werkenden zijn op dit punt positiever dan de studerenden (29%).

De werkenden zijn het meest positief over de mate waarin de mbo groen opleiding een goede basis biedt om *kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen*. Meer dan de helft (56%) meent dat de opleiding hen hiervoor in sterke mate een goede basis heeft gegeven. Ook op dit punt zijn de werkenden positiever dan de studerenden (31%).

Zij die in de groene sector werken zijn duidelijk positiever over de mbo groen opleiding als basis voor vervolgtrajecten dan degenen die niet in deze sector werken (zie overzicht 5.2 in bijlage).

5.2 Algemeen oordeel over mbo groen: opnieuw voor mbo groen opleiding kiezen

Zeven op de tien gediplomeerden zouden, achteraf gezien, opnieuw voor de gevolgde mbo groen opleiding kiezen. Een kwart zou voor een andere opleiding kiezen en een klein deel zou achteraf gezien niet opnieuw gaan studeren.

Studerenden zouden vaker een andere opleiding kiezen dan de werkenden in dit onderzoek. Een deel van de studerenden is mogelijk met de keuze voor een vervolgopleiding qua opleidingssector een andere weg ingeslagen. Uit hoofdstuk 4 bleek reeds dat tweederde van de studerenden na het mbo groen een niet-groene vervolgopleiding volgt.

Overzicht 5.3 – Opnieuw voor gevolgde mbo groen opleiding kiezen

Opnieuw gevolgde mbo groen opleiding kiezen:	Totaal	Werkenden (≥ 12 uur per week)	Studerenden (voltijds)
• Ja	56%	62%	43%
• Ja, aan andere school	14%	15%	11%
• Nee, andere opleiding	27%	20%	46%
• Niet, helemaal niet gaan studeren	3%	3%	-
Totaal (n max=100%)	157	95	35

Overzicht 5.4 (in de bijlage) laat zien dat gediplomeerden van de opleidingsrichtingen Dierenartsassistent en Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving het meest positief terug kijken op hun keuze voor de mbo groen opleiding. Gediplomeerden met een opleiding in de richting Dier, gericht op recreatie, sport en gezelschap, zouden vaker voor een andere opleiding kiezen.

Vergelijking waardering mbo-groen opleiding in 2013 met 2011

Overzicht 5.5 laat op geaggregeerd niveau zien dat de waardering voor de opleiding als basis voor vervolgotrajecten bijna niet veranderd is tussen 2011 en 2013. Dat geldt ook voor de keuze om achteraf gezien opnieuw voor de mbo groen opleiding te kiezen.

Overzicht 5.5 – Waardering mbo groen opleiding in 2011 en 2013

	2011	2013
<i>Mbo groen biedt goede basis:</i>		
• Om te starten op arbeidsmarkt	35%	34%
• Om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen	50%	47%
• Om de loopbaan (verder) vorm te geven	n.b.	38%
<i>Opnieuw gevolgde mbo groen opleiding kiezen:</i>		
• Ja	60%	56%
• Ja, aan andere school	10%	14%
• Nee, andere opleiding	23%	27%
• Niet, helemaal niet gaan studeren	7%	3%
Totaal (n max=100%)	n=156	n=157

Deel III – Loopbaanpatronen

Waar in deel II van dit rapport de focus lag op de loopbaanpositie van de gediplomeerden op geaggregeerd niveau, is dit deel III gericht op de loopbanen op individueel niveau.

De kernvraag is hoe loopbanen van gediplomeerden uit 2010 zich tot en met 2013 ontwikkeld hebben. De loopbaanpatronen van de gediplomeerden worden in beeld gebracht door de intredeposities van dezelfde personen, anderhalf jaar na afstuderen, te vergelijken met hun positie drieënhalf jaar na afstuderen.

In hoofdstuk 6 worden typen loopbaanpatronen onderscheiden. Daarna wordt elk type loopbaanpatroon in hoofdstuk 7 nader beschreven.

6 Loopbaanpatronen: tussen intredepositie na anderhalf jaar en loopbaanpositie na drieënhalf jaar

Een loopbaanpatroon is een samenvoeging van gelijke of gelijksoortige individuele loopbanen, in casu gelijke of gelijksoortige combinaties van de intredepositie in 2011 en de loopbaanpositie in 2013. Overzicht 6.1 (in de bijlage) laat gedetailleerd zien welke combinaties er zijn. Samentrekking van die combinaties leidt tot de volgende loopbaanpatronen:

1. van werk naar werk,
2. van studie naar studie,
3. van studie naar werk,
4. van werk naar studie,
5. overig.

Werk betekent in deze context een betaalde baan van minimaal 12 uur in de week (vergelijk hoofdstuk 3). Bij de beschrijving van de loopbaanpatronen wordt een respondent als werkende gezien indien a) bekend is dat deze minstens 12 uur per week betaald werk uitvoert of b) redelijkerwijs aangenomen kan worden dat deze minstens 12 uur per week betaald werk uitvoert. Dat laatste is het geval indien wel bekend is dat de respondent betaald werk uitvoert, maar het aantal wekelijkse uren onbekend is en er geen aanwijzingen zijn (o.b.v. een variabele zoals maandloon) dat de respondent minder dan 12 uur per week werkt.

Respondenten waarvan zeker is dat zij een kleine baan hebben (<12 uur per week of bruto maandloon < € 300) worden *niet* tot de werkenden gerekend.

Studie betekent in deze context voltijds studie. Een respondent die een voltijds studie volgt, wordt per definitie niet gezien als een werkende. Dat houdt in dat een respondent die naast een voltijds studie betaald werk heeft, altijd als studerende en nooit als werkende wordt gerekend. Een respondent die een studie volgt in deeltijd of duaal verband wordt nooit gerekend tot de studerenden, en zal bij de werkenden horen indien deze minimaal 12 uur per week werkt.

Overzicht 6.2 laat zien hoe vaak de onderscheiden loopbaanpatronen voorkomen. Overzichten 6.3 en 6.4 (in de bijlage) beschrijven de loopbaanpatronen naar opleidings- en persoonskenmerken.

Overzicht 6.2 – Loopbaanpatronen (2011 → 2013) van mbo groen gediplomeerden uit 2010

Loopbaanpatroon (2011 → 2013):	Aantal	%
werk → werk	94	58%
studie → studie	28	17%
studie → werk	6	4%
werk → studie	3	2%
overig	32	20%
Totaal	163	100%

Van werk naar werk

58 procent van de mbo groen gediplomeerden heeft zowel in 2011 als in 2013 werk.

Dit patroon komt relatief vaker voor bij gediplomeerden:

- van de opleidingrichtingen AKA, Plant en Dier (productie);
- van niveau 1 en 3;
- van de BBL;
- met een autochtone afkomst.

Gezien de ondervertegenwoordiging in de responsgroep van BBL'ers en gediplomeerden met een opleiding op niveau 1, is dit loopbaanpatroon mogelijk nog dominanter dan in dit onderzoek naar voren komt voor de gehele populatie mbo groen gediplomeerden.

Van studie naar studie

17 procent volgt op beide momenten in de loopbaan een voltijds studie. Het zijn voornamelijk gediplomeerden die met een vervolgopleiding zijn gestart en die nog niet hebben afgerond. Het patroon zien we relatief vaker bij:

- gediplomeerden met een opleiding Dierenartsassistent;
- gediplomeerden met een opleiding van niveau 4;
- gediplomeerden van de BOL;
- vrouwen;
- de leeftijdsgroep 22 tot 29 jaar.

Gezien de oververtegenwoordiging in de responsgroep van BOL'ers en gediplomeerden met een opleiding op niveau 4 is er mogelijk sprake van overschatting van het voorkomen van dit loopbaanpatroon binnen de gehele populatie mbo groen gediplomeerden.

Van studie naar werk

4 procent volgt in 2011 een studie en heeft in 2013 betaald werk. Zij hebben de vervolgopleiding afgerond of voortijdig verlaten.

Het patroon komt relatief meer voor bij gediplomeerden Dierverzorging en in de leeftijd tot en met 21 jaar.

Van werk naar studie

2 procent van de gediplomeerden heeft in 2011 werk (al dan niet in combinatie met een studie), maar volgt twee jaar later een studie. Het patroon komt slechts voor bij 3 vrouwelijke gediplomeerden met afgeronde BOL opleiding in de richting Recreatiedieren op niveau 3 (n=2) en Bloemen - en groene detailhandel op niveau 2 (n=1).

Overig

Een vijfde van de gediplomeerden heeft een loopbaanpatroon die we tot de categorie 'overig' rekenen. Zij kunnen niet tot de bovenstaande patronen gerekend worden, aangezien zij niet in beide jaren werk hebben (althans niet minimaal 12 uur per week) en/of een studie volgen.

Het gaat hierbij om diverse combinaties van posities die voorkomen, zoals werkloos, inactief/niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt, arbeidsongeschikt, pensioen/vut, of werkend met een kleine baan.

Het patroon is vooral zichtbaar bij gediplomeerden met een opleiding Dierverzorging, van niveau 2 en BOL, bij de jongste leeftijdsgroep.

7 Typering van de loopbaanpatronen

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de loopbaanpatronen die in het vorige hoofdstuk zijn geïntroduceerd. Per patroon worden diverse kenmerken besproken.

7.1 Het loopbaanpatroon 'werk → werk'

94 mbo groen gediplomeerden kunnen we typeren met het loopbaanpatroon van 'werk naar werk'. Overigens heeft 28 procent van hen in de periode tussen diplomering en 2013 nog een vervolgopleiding gevolgd (zie overzicht 7.1 in de bijlage).

In deze paragraaf maken we hun loopbaanstart zichtbaar door de loopbaanpositie in 2013 te vergelijken met de intredepositie in 2011. Dit doen we aan de hand van a) de mobiliteit tussen sectoren en branches, b) de ontwikkeling in de functie, c) de ontwikkeling in de match tussen opleiding en functie en d) de competentieontwikkeling tijdens de beroepsloopbaan. Vervolgens wordt kort ingegaan op e) de ontwikkeling in het oordeel over de gevolgde opleiding; of zij opnieuw voor de mbo groen opleiding zouden kiezen¹⁶.

7.1.1 Sector- en branchemobiliteit

In dit rapport wordt voor de beschrijving van sectoren en onderliggende branches gewerkt met de Standaard Bedrijfsindeling (SBI 2008) van het CBS. Overzicht 7.2 laat zien dat de meeste werkenden (62%) in 2013 in dezelfde branche werkzaam zijn als in 2011. 13 procent is werkzaam in een andere branche, maar wel binnen dezelfde sector. Een kwart van werkenden is in vergelijking met twee jaar ervoor werkzaam in zowel een andere branche als sector.

Overzicht 7.2 – Verandering van sector en branche (2011 → 2013)

	Aantal	%
Werkzaam in dezelfde branche (en sector)	54	62%
Verandering van branche binnen sector	11	13%
Verandering van sector (en branche)	22	25%
Totaal	87	100%

¹⁶ De betreffende gegevens zijn niet altijd van alle 94 respondenten uit dit loopbaanpatroon bekend, de aantallen in de overzichten tellen daarom vaak op tot minder dan 94.

In zowel 2011 als 2013 vinden we de functies van de mbo groen gediplomeerden vooral in de sectoren:

- Landbouw, bosbouw en visserij;
- Groot- en detailhandel, reparatie van auto's;
- Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening.

In de sector 'Landbouw, bosbouw en visserij' zijn in zowel 2011 als in 2013 17 mbo groen gediplomeerden werkzaam. Dit zijn echter niet dezelfde gediplomeerden. Overzicht 7.3a laat de mobiliteit, de in- en uitgaande migratiestromen, tussen sectoren zien aan de hand van individuele veranderingen.

De sector 'Landbouw, bosbouw en visserij' kent de grootste in- en uitgaande migratie. Tussen 2011 en 2013 blijkt op individueel niveau dat 5 gediplomeerden in een andere sector zijn gaan werken (uitgaande migratie). Ook zijn 5 gediplomeerden na een baan in een andere sector nu werkzaam in deze sector (ingaaande migratie). De netto migratie voor deze sector komt daarmee uit op 0.

Overzicht 7.3a – Migratie tussen sectoren

Sector (CBS-classificatie SBI 2008)	2011	Migratie			2013
		Uitgaand	Ingaand	Netto	
Landbouw, bosbouw en visserij	17	-5*	5*	0	17
Winning van delfstoffen	0	0	0	0	0
Industrie	9	-4	2	-2	7
Productie en distributie van en handel in elektriciteit,	0	0	0	0	0
Winning en distributie van water; afval en afvalbeheer en	2	-2	0	-2	0
Bouwnijverheid	2	-1	0	-1	1
Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	15	-1	2	1	16
Vervoer en opslag	3	-1	1	0	3
Logies-, maaltijd- en drankvoorziening	0	0	0	0	0
Informatie en communicatie	1	0	0	0	1
Financiële instellingen	1	-1	0	-1	0
Verhuur van en handel in onroerend goed	0	0	0	0	0
Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening	9	-2	1	-1	8
Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	16	-2	3	1	17
Openbaar bestuur overheidsdiensten en verplichte verzekeringen	5	-3	3	0	5
Onderwijs	1	0	0	0	1
Gezondheid- en welzijnszorg	4	0	2	2	6
Cultuur, sport en recreatie	2	0	0	0	2
Overige dienstverlening	0	0	3	3	3
Huishoudens als werkgever, productie van goederen en diensten door huishoudens eigen gebruik	0	0	0	0	0
Extraterritoriale organisaties en lichamen	0	0	0	0	0
Totaal	87	-22	22	0	87

* Als voorbeeld: 5 werkenden hebben de sector verlaten en zijn in 2013 werkzaam in een andere sector (zie overzicht 7.3b in de bijlage om te zien welke sectoren het betreft). 5 werkenden waren in 2011 actief in andere sectoren, te weten advisering, onderzoek etc. (1), verhuur van roerende goederen etc. (1) en openbaar bestuur etc. (3) en werken in 2013 in de sector Landbouw, bosbouw en visserij.

Alle sectoren overziend blijkt dat de mbo groen gediplomeerden in beide jaren op geaggregeerd niveau in vergelijkbare sectoren werken. Op individueel niveau is echter 25 procent van sector veranderd. In de individuele stromen tussen sectoren is geen duidelijk patroon te herkennen; de migratie tussen sectoren is divers. In overzicht 7.3b in de bijlage is de verandering van sector – de uitgaande migratie – voor het betreffende loopbaanpatroon beschreven.

Werkzaam in de groene sector

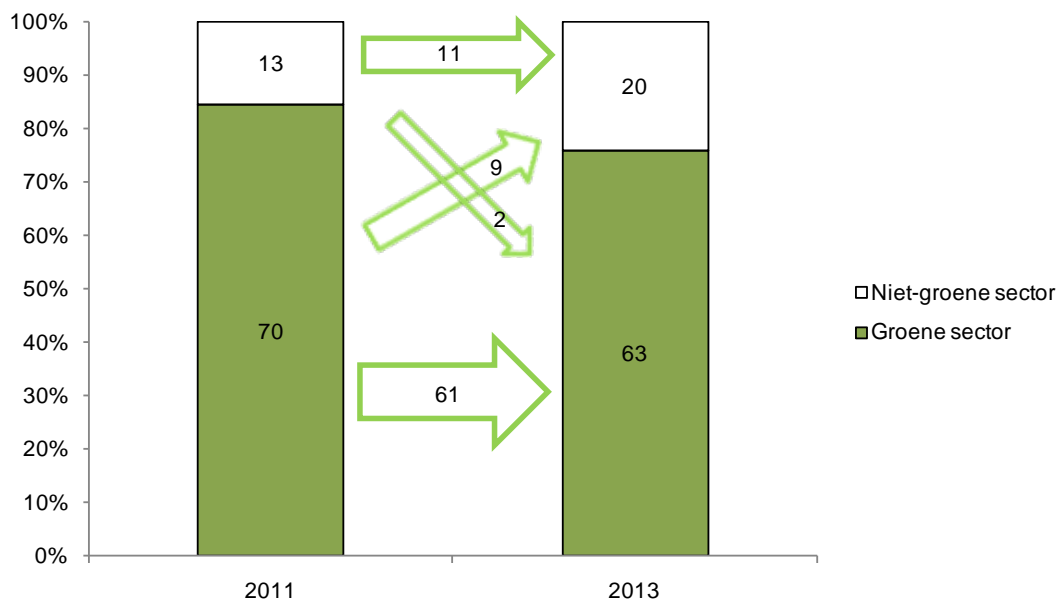
Overzicht 7.4 geeft aan hoeveel gediplomeerden met dit loopbaanpatroon in de groene sector werken en of zij daar ook zijn blijven werken. Het gaat om de vergelijking tussen hun intredepositie en hun positie ruim drie jaar na diplomering.

84 procent van de gediplomeerden (n=70) met dit loopbaanpatroon geeft in 2011 aan in de groene sector te werken. Het overzicht laat zien dat 13 procent van hen (n=9) de groene sector daarna heeft verlaten en er in 2013 niet meer werkt. 87 procent (n=61) is nog wel steeds werkzaam in de groene sector.

16 procent van de gediplomeerden (n=13) met dit loopbaanpatroon is in 2011 niet werkzaam in de groene sector. Van hen werkt 15 procent (n=2) in 2013 wel in de groene sector. 85 procent (n=11) werkt nu nog steeds buiten de groene sector.

Procentueel gezien komt de wederzijdse overstap tussen groen en niet-groen ongeveer even veel voor (13% en 15%). Echter, de absolute aantallen laten een ander beeld zien (9 en 2). Hierdoor daalt het aandeel mbo groen gediplomeerden met dit loopbaanpatroon dat werkzaam is in de groene sector van 84 procent in 2011 naar 76 procent in 2013.

Overzicht 7.4 – Mobiliteit tussen de groene en niet-groene sector, aantallen (n=83)

Er zijn door (de kleine groep) respondenten diverse redenen gegeven waarom de overstap gemaakt wordt naar het niet-groen domein of juist naar het groene domein, zoals overzicht 7.5 laat zien.

Overzicht 7.5 – Reden van wisselen tussen groen en niet-groen domein

	groen → niet groen	niet groen → groen
	Aantal	Aantal
Ik kon meer verdienen	1	-
Ik was bang om mijn oude baan te verliezen	1	-
Ik heb een leukere baan gevonden	2	1
Ik heb meer uitdagend werk gevonden	1	0
Ik zie in andere sector meer carrièremogelijkheden	1	0
De werkdruk in andere sector is lager	1	0
Het werk in andere sector is lichamelijk/geestelijk minder zwaar	0	0
Andere reden	3	1
Totaal (aantal respondenten)	n=9*	n=2*

* respondenten konden meerdere antwoorden invullen.

7.1.2 Ontwikkeling in de functie

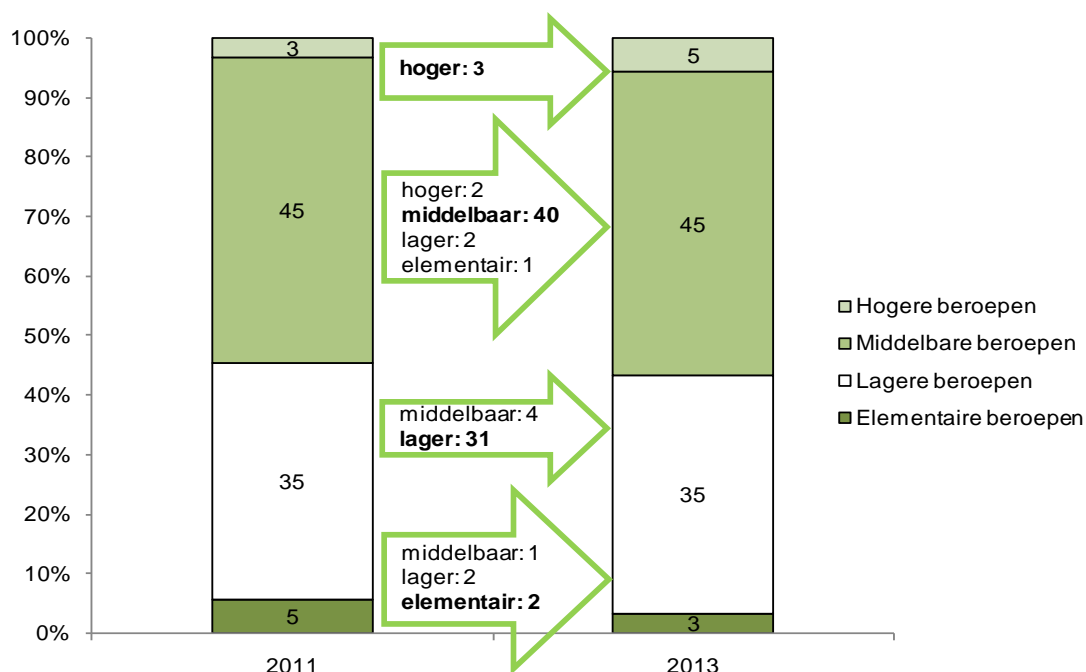
Beroepsniveau

Van de mbo groen gediplomeerden is bekend op welk beroepsniveau zij in zowel 2011 als in 2013 actief zijn. Er is hiervoor gebruik gemaakt van de Standaard Beroepenclassificatie (SBC 92). Wat betreft het beroepsniveau gaat het om de grove indeling: elementaire, lagere, middelbare en hogere beroepen. Van de werkenden met dit loopbaanpatroon is:

- 10 procent doorgeroeid naar een hoger beroepsniveau;
- 86 procent werkzaam op het zelfde beroepsniveau;
- 3 procent in 2013 op een lager beroepsniveau werkzaam dan in 2011.

Overzicht 7.6 laat met de pijlen de individuele wisselingen tussen 2011 en 2013 zien. De vet gemarkeerde cijfers geven aan dat de gediplomeerden op beide momenten op het zelfde beroepsniveau werkzaam zijn. Deze individuele wisselingen hebben voor de groep als geheel niet tot wijzigingen in het beroepsniveau geleid. In totaliteit zijn in 2013 procentueel evenveel gediplomeerden werkzaam in lagere (40%) en middelbare beroepen (51%) als tijdens de intredepositie in 2011.

Overzicht 7.6 – Verandering van beroepsniveau (n=88)

Beroepsgroep

De hiervoor besproken beroepsniveaus zijn nader uit te splitsen naar onderliggende beroepsgroepen. Een beroepsgroep is een verzameling van met elkaar inhoudelijk samenhangende beroepen op een bepaald beroepsniveau. Driekwart van de gediplomeerden werkt in 2013 in dezelfde beroepsgroep als twee jaar eerder. Een kwart is van beroepsgroep veranderd; 10 procent is daarbij werkzaam in een beroep op een hoger niveau en 3 procent in een beroep op lager niveau (zie overzicht 7.7). Overzicht 7.8 (in de bijlage) laat van deze groep (n=22) de diverse individuele veranderingen zien.

Overzicht 7.7 – Verandering van beroepsgroep (2011 → 2013)

	Aantal	%
Zelfde beroepsgroep	66	75%
Andere beroepsgroep	22	25%
• hoger beroepsniveau	9	10%
• zelfde beroepsniveau	10	11%
• lager beroepsniveau	3	3%
Totaal	88	100%

Andere functiekenmerken

Overzicht 7.9 beschrijft de veranderingen wat een aantal functiekenmerken betreft. Gedetailleerde informatie over de veranderingen in respectievelijk de omvang van het bedrijf, de aard van het dienstverband, het type aanstelling en het aantal uren werk per week zijn opgenomen in de bijlage (overzichten 7.10 t/m 7.14).

Overzicht 7.9 – Verandering qua functiekenmerken (2011 → 2013)

	Aantal	%
<i>Omvang bedrijf</i> ¹⁷		
• Geen verandering omvang bedrijf	54	65%
• Werkt in 2013 bij <i>kleiner</i> bedrijf	18	22%
• Werk in 2013 bij <i>groter</i> bedrijf	11	13%
<i>Dienstverband</i>		
• Geen verandering dienstverband	74	87%
• Wel verandering dienstverband	11	13%
<i>Aanstelling</i>		
• Geen verandering aanstelling	53	70%
• Wel verandering aanstelling	23	30%
<i>Arbeidsuren per week</i>		
• Geen verandering aantal uren	25	34%
• Werkt in 2013 <i>minder</i> uren	16	22%
• Werkt in 2013 <i>meer</i> uren	32	44%
<i>Maandinkomen</i>		
• Geen verandering	1	2%
• In 2013 <i>lager</i> maandinkomen	11	20%
• In 2013 <i>hoger</i> maandinkomen	44	78%
Totaal (n max)	85	100%

- Tweederde van de gediplomeerden werkt in 2013 in een bedrijf van ongeveer gelijke omvang als in 2011. 22 procent werkt inmiddels bij een kleiner bedrijf en 13 procent werkt nu bij een groter bedrijf dan in 2011.
- Het merendeel (87%) van de werkenden heeft hetzelfde dienstverband gehouden. Van degenen die een ander dienstverband hebben (13%) is de helft *in* loondienst getreden en de andere helft juist *uit* loondienst getreden (en als uitzendkracht of zelfstandige werkzaam of in een leer-arbeidsovereenkomst). Als we de gehele groep op geaggregeerd niveau overzien, dan werkt in 2011 en 2013 ongeveer 80 procent in loondienst en 11 procent als zelfstandige/freelancer.
- Drie op de tien werkenden heeft een andere aanstelling; 13 procent van de werkenden is van een tijdelijke naar een vaste aanstelling gegaan. Daarentegen heeft 5 procent in 2013 geen vaste baan maar een tijdelijke (met uitzicht op vast). In totaal is het aandeel werkenden met een vaste aanstelling tussen 2011 en 2013 gestegen van 63 naar 75 procent.

17 Bij de (verandering van de) omvang van het bedrijf wordt uitgegaan van de volgende categorieën: 1 - 9 personen, 10 - 24 personen, 25 - 49 personen, 50 - 99 personen, 100 - 249 personen, 250 - 999 personen, 1000 personen of meer.

- Ongeveer een derde werkt in 2013 hetzelfde aantal uren per week als in 2011. Een groot deel van de werkenden (44%) is meer uren per week gaan werken. Ruim de helft van hen werkt 1 tot 5 uren per week meer. 22 procent is juist minder uren per week gaan werken. In 2013 werkt men gemiddeld 38,2 uren per week en dat is meer dan in 2011 toen men gemiddeld 34,7 uren per week werkte.
- Het gemiddelde bruto maandinkomen van de werkenden lag in 2011 op € 1.490 en in 2013 op € 1.671. Het gemiddelde bruto uurloon is gestegen van € 10,02 naar € 10,53. De meerderheid (79%) van de gediplomeerden is per maand meer gaan verdienen. Opvallend is dat twee op de tien in twee jaar tijd per maand minder is gaan verdienen. Dit is echter slechts voor enkele gediplomeerden te verklaren omdat zij ook minder uren zijn gaan werken. Het gemiddelde bruto uurloon is van deze groep gedaald van € 10,80 naar € 9,15.

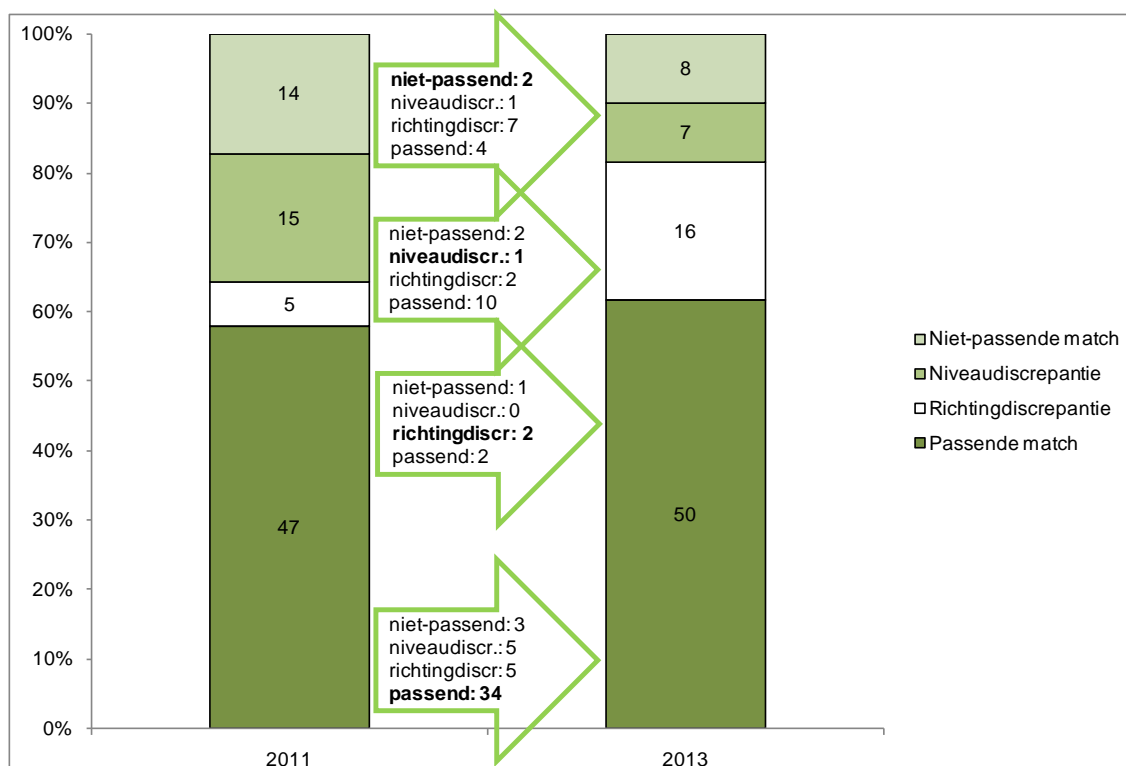
7.1.3 Ontwikkeling in de aansluiting tussen opleiding en functie

In begin van dit hoofdstuk over het loopbaanpatroon 'van werk naar werk' ging het onder meer over (veranderingen in) waar en het niveau waarop de mbo groen gediplomeerden werkzaam zijn. In deze paragraaf bekijken we in hoeverre het arbeidsdomein en het niveau aansluiten op de mbo groen opleiding en of daar veranderingen in zijn opgetreden. Specifiek gaat het erom of de door werkgevers vereiste richting en niveau van de intrede- en loopbaanfunctie corresponderen met de gevolgde mbo-groen opleiding. Richting en niveau zijn samen indicatief voor eventuele discrepanties tussen vraag en aanbod (zie hoofdstuk 3 voor een nadere beschrijving van arbeidsmarktdiscrepanties). Ook kijken we in deze paragraaf naar het oordeel van de gediplomeerden over de aansluiting.

De match tussen opleiding en functie

In totaal blijkt dat bij 52 procent van de werkenden iets is veranderd in de match tussen opleiding en functie. Overzicht 7.15 laat zien of en welke veranderingen er zijn. De pijlen beschrijven de *individuele ontwikkelingen*. De vetgedrukte tekst in een pijl geeft aan dat de aansluiting niet is veranderd. Zo staat bij de bovenste pijl 'niet-passend: 2'. Dat wil zeggen dat van de 14 werkenden die in 2011 een niet-passende match hadden, er 2 in 2013 nog steeds een niet-passende match hebben.

Overzicht 7.15 – Verandering match tussen mbo groen opleiding en functie (n=81)¹⁸

De volgende ontwikkelingen in de arbeidsmarktdiscrepanties zijn te zien:

- Passende match. Bij 20 procent is er in 2011 geen passende match, maar in 2013 wel (n=4+10+2=16). 16 procent heeft in 2011 wel een passende match maar in 2013 niet meer (n=3+5+5=13).

Door deze individuele veranderingen is voor de gehele groep werkenden het aandeel met een passende match licht toegenomen van 58 naar 62 procent.

- Niet-passende match. Voor de gehele groep werkenden is het aandeel met een functie buiten de eigen richting en niet op het eigen niveau gedaald van 17 naar 10 procent.
- Horizontale match (=passende match + niveaudiscrepanctie). Het aandeel werkenden dat werkt in de 'eigen' richting waarvoor opgeleid is in totaal afgenomen van 77 naar 70 procent. Te weinig werk of te weinig carrièremogelijkheden zijn redenen voor mbo groen gediplomeerden om te kiezen voor een functie buiten de eigen opleidingsrichting.
- Verticale match (=passende match + richtingsdiscrepantie). Het aandeel werkenden met een functie waar minimaal het eigen opleidingsniveau voor is vereist, is duidelijk gestegen van 64 naar 81 procent. Desondanks is een deel van de werkenden (n=9, 11%) in 2011 wel op het eigen niveau werkzaam, maar in 2013 niet meer.

¹⁸ Bij een passende match of niveaudiscrepanctie is de eigen of een aanverwante richting vereist.

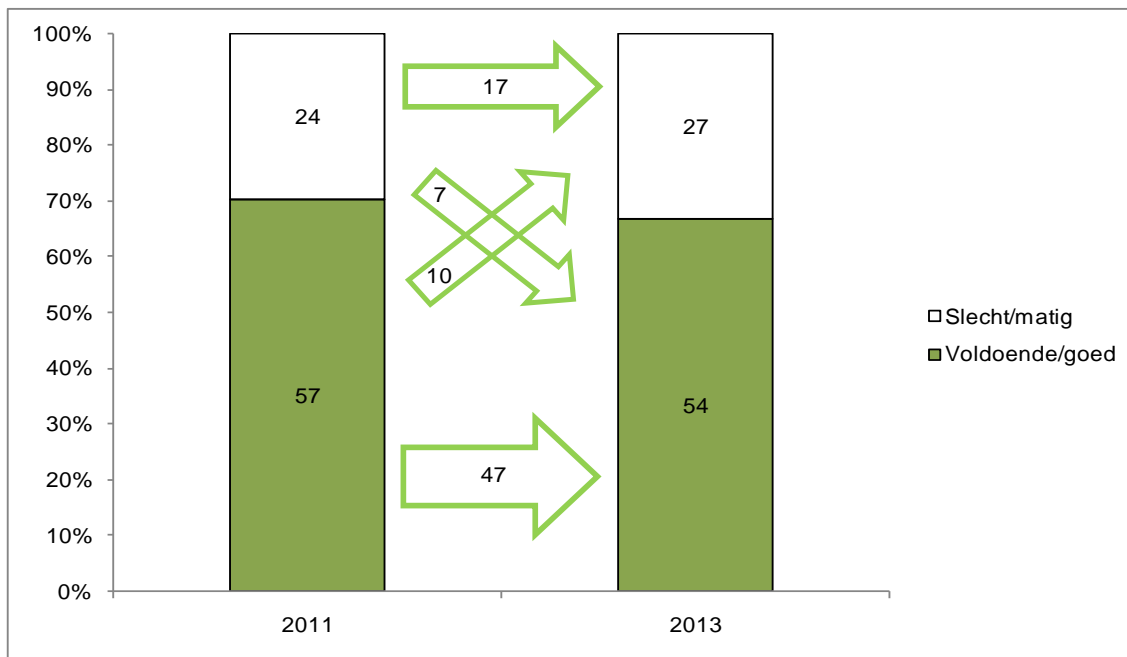
Bij richtingsdiscrepantie of geen match is een andere richting of geen specifieke richting voor de functie vereist.

Oordeel over de aansluiting

Ondanks dat de match tussen opleiding en functie over het algemeen is verbeterd, zijn de werkenden iets minder positief geworden over de door hen ervaren aansluiting tussen hun opleiding en hun functie (van 70 naar 67 procent). Positief wil zeggen dat het oordeel goed of voldoende is.

Bijna zes op tien is op beide momenten in de loopbaan positief over de aansluiting (n=47). In 2011 was 12 procent (n=10) van de werkenden nog positief over de aansluiting tussen opleiding en functie, maar twee jaar later niet meer. Daarentegen is 9 procent (n=7) nu wel positief en eerder in de loopbaan niet (zie overzicht 7.16).

Overzicht 7.16 – Verandering oordeel over aansluiting tussen mbo groen opleiding en functie (n=81)

7.1.4 Competentieontwikkeling in de beroepsloopbaan

Mbo groen gediplomeerden die na hun opleiding zijn gaan werken zijn niet uitgeleerd. Zij ontwikkelen op diverse manieren hun competenties, doen aan leven lang leren, al dan niet bewust in het teken van hun eigen employability. Overzicht 7.17 geeft aan dat de grootste groep - tweederde tot een driekwart - werkt aan de eigen loopbaan- en competentieontwikkeling door het vergroten van de eigen kennis en vaardigheden, na te denken over wat voor toekomstig werk zij willen doen en door bereid te zijn om scholing te volgen. Zij nemen echter wat minder vaak zelf initiatief tot scholing.

Mogelijkheden voor loopbaan- en competentieontwikkeling worden, volgens de werkenden, door hun werkgever veelal wel geboden (zie overzicht 7.18). Ongeveer 50 tot 60 procent geeft aan dat de werkgever hen stimuleert in de loopbaan- en ontwikkelingsmogelijkheden, hen voldoende mogelijkheden biedt voor leren op de werkplek en om scholing/cursussen te volgen.

Opgemerkt dient te worden dat een deel van de werkenden – zo'n 20 tot 25 procent – echter niet positief is over de inzet van hun werkgever met betrekking tot hun loopbaan- en competentieontwikkeling en dat zij blijkbaar onvoldoende gestimuleerd worden en mogelijkheden krijgen. Deze constatering valt voor een deel samen met de mate waarin de werkenden carrièremogelijkheden zien. Volgens ongeveer een derde (31%) biedt de huidige functie weinig tot nauwelijks mogelijkheden. Een bijna even grote groep (34%) meent dat de huidige functie (heel) veel mogelijkheden biedt.

Overzicht 7.17 – Werken aan leven lang leren (n=86)*

Stellingen	Mate waarin stellingen kloppen	
	Klopt niet	Klopt wel
• Ik werk aan het vergroten van mijn kennis en vaardigheden	10%	70%
• Ik denk na over wat voor werk ik over vijf jaar graag zou willen doen	16%	65%
• Ik ben bereid om scholingsactiviteiten te volgen	13%	74%
• Ik neem zelf initiatief om scholingsactiviteiten te volgen	28%	51%

* Schaal met antwoordcategorieën 1-2 klopt niet, 3 neutraal, 4-5 klopt wel

Overzicht 7.18 – Door werkgever geboden mogelijkheden voor leven lang leren (n=81)*

Stellingen	Mate waarin stellingen kloppen	
	Klopt niet	Klopt wel
• Mijn werkgever stimuleert mij in mijn loopbaan- en ontwikkelingsmogelijkheden	23%	48%
• Ik krijg door mijn werkgever voldoende mogelijkheden geboden voor leren op de werkplek	19%	58%
• Ik krijg door mijn werkgever voldoende mogelijkheden geboden om scholing / cursussen te volgen	25%	47%

* Schaal met antwoordcategorieën 1-2 klopt niet, 3 neutraal, 4-5 klopt wel

In de drieënhalve jaar na diplomering van het mbo groen hebben ongeveer drie op de tien werkenden een vervolgopleiding gevolgd (en een deel is daar nog mee bezig). In dezelfde periode heeft 53 procent een cursus of bedrijfsopleiding gevolgd. In tweederde van de gevallen is deze betaald door de werkgever en in een derde van de gevallen door de werkende zelf of zijn ouders.

Het leren speelt zich in belangrijke mate tijdens het werk af. Overzicht 7.19 geeft aan dat het grootste deel van de werkenden (61%) heeft meest heeft geleerd van 'learning on the job' – leren door het werk zelf.

Overzicht 7.19 – Waar het meeste van geleerd?

	%
Learning on the job - leren door het werken zelf	61%
Coaching / begeleiding op het werk	15%
Vervolgopleiding	8%
Cursussen / bedrijfsopleidingen	6%
Vrijwilligerswerk	2%
Scholing in verband met re-integratie (bijv. in opdracht van UWV of de gemeente)	1%
Anders	1%
Niet van toepassing, ben niet bezig met een loopbaan	5%
Totaal (n=100%)	85

7.1.5 Ontwikkeling in algemeen oordeel over mbo groen: opnieuw voor mbo groen opleiding kiezen

Overzicht 7.20 beschrijft het oordeel van de werkenden over het mbo groen. De gelijkblijvende oordelen zijn hierbij gearceerd. Het grootste deel van de werkenden (70%) heeft in 2013, in vergelijking met twee jaar daarvoor, nog hetzelfde oordeel over de mbo groen opleiding; dat wil zeggen hetzelfde antwoord op de vraag of zij achteraf gezien opnieuw voor de opleiding zouden kiezen.

Van de werkenden die in 2011 aangeven achteraf gezien de opleiding opnieuw te willen volgen, heeft 90 procent (56 van 62) in 2013 nog steeds deze mening.

In totaal geeft 79 procent van de gediplomeerden met dit loopbaanpatroon in 2013 aan dat zij achteraf gezien opnieuw voor de opleiding zouden kiezen, ongeveer net zoveel als in 2011 (78%).

Overzicht 7.20 – Verandering oordeel over ‘achteraf opnieuw kiezen voor mbo groen opleiding’

	2013				Totaal
	Ja	Ja, aan andere school	Nee, andere opleiding	Nee, hele- maal niet gaan stude- ren	
<i>Opnieuw gevolgte mbo groen opleiding kiezen:</i>					
• Ja	42	7	5	-	54
• Ja, aan andere school	3	4	1	-	8
• Nee, andere opleiding	6	-	8	-	14
• Niet, helemaal niet gaan studeren	1	-	1	2	4
Totaal	52	11	15	2	80

7.2 Het loopbaanpatroon 'studie → studie'

28 gediplomeerden volgen zowel bij de intredemeting in 2011 als bij de loopbaanmeting in 2013 een voltijdopleiding. Overzicht 7.21 laat zien dat de meesten van hen een opleiding in het hbo volgen. Een derde volgt een groene en bijna de helft een niet-groene hbo-opleiding.

Overzicht 7.21 – Vervolgopleidingen van mbo groen gediplomeerden

Vervolgopleiding*	Aantal	%
MBO groen (andere opleiding)	-	-
MBO niet groen	4	14%
HBO groen	9	32%
HBO niet groen	13	46%
WO groen	-	-
WO niet groen	2	7%
Totaal	28	100%

* Vervolgopleiding die is gevolgd tussen diplomering en loopbaanonderzoek 2013.

7.3 Het loopbaanpatroon 'studie → werk'

Een kleine groep mbo gediplomeerden (n=6) volgde in 2011 een voltijd studie en werkt in 2013. Overzicht 7.22 geeft informatie over de type vervolgopleiding en of deze door de gediplomeerden zijn afgerond.

Overzicht 7.22 – Vervolgopleidingen van mbo groen gediplomeerden

Vervolgopleiding na diplomering ¹	Aantal
MBO groen Afgerond	1
MBO niet groen Niet afgerond	1
HBO groen Afgerond	3
HBO groen Niet afgerond	1
Totaal	6

* Vervolgopleiding waarmee na diplomering is gestart. Informatie over afronding van vervolgopleiding verkregen uit het intredeonderzoek in 2011 dan wel het loopbaanonderzoek in 2013. Nee: voortijdig gestopt, nog bezig of onbekend.

7.4 Het loopbaanpatroon 'werk → studie'

Het komt niet vaak voor dat een gediplomeerde van het mbo groen eerst gaat werken en vervolgens een voltijds studie gaat volgen. Drie mbo groen gediplomeerden werkten in 2011, maar volgen in 2013 een voltijd studie. Zij vormen twee procent van de gediplomeerden in de onderzoekspopulatie.

7.5 Het loopbaanpatroon 'overig'

Dit laatste loopbaanpatroon betreft een diversiteit van loopbanen die hiervoor niet aan de orde zijn gekomen (n=32, zie ook overzicht 6.1 in de bijlage). Het gaat onder andere om gediplomeerden die in 2011 nog werkend (n=15) of studierend (n=4) waren, maar twee jaar later iets anders doen dan werken en/of studeren.

Overzicht 7.23 (in de bijlage) laat zien dat de helft van de mensen met dit loopbaanpatroon in 2013 werkloos is. De meesten werkten daarvoor of volgden een studie.

Een andere groep die tot dit loopbaanpatroon gerekend wordt, zijn de gediplomeerden die nu niet beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt en niet dus niet tot beroepsbevolking behoren, maar die dat in een later stadium mogelijk wel zouden kunnen zijn. Het gaat om mensen die geen betaald werk van minstens 12 uur in de week uitvoeren en daar ook niet naar op zoek zijn. Zij hebben bijvoorbeeld een 'kleine baan', zijn arbeidsongeschikt of volgen een studie. Het gaat in beide jaren om een derde van de gediplomeerden binnen dit patroon (zie overzicht 7.23 in de bijlage).

Eén gediplomeerde was tijdens zowel de intredemeting als de loopbaanmeting gepensioneerd en behoort daardoor definitief niet meer tot de beroepsbevolking.

Bijlage

Overzicht 2.3 – Samenstelling onderzoekspopulatie loopbaanmeting 2013 (n=166)

	%
Opleidingskenmerken	
<i>Opleidingsrichting¹⁹</i>	
• Voeding	3%
• Dierverzorging algemeen	5%
• Dier: productie	8%
• Dier: recreatie, sport en gezelschap	16%
• Dierenartsassistent	13%
• Plant	15%
• Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	25%
• Bloem, groene detailhandel en design	10%
• AKA Voeding en leefomgeving	5%
<i>Opleidingsniveau</i>	
• Niveau 1	9%
• Niveau 2	20%
• Niveau 3	22%
• Niveau 4	49%
<i>Opleidingsleerweg</i>	
• BOL	67%
• BBL	33%
Persoonskenmerken	
<i>Geslacht</i>	
• Man	52%
• Vrouw	48%
<i>Leeftijd (tijdens meting eind 2013)</i>	
• t/m 21 jr.	4%
• 22-23 jr.	34%
• 24-29 jr.	37%
• 30-39 jr.	5%
• 40-64 jr.	18%
• >= 65 jr.	1%
<i>Etniciteit</i>	
• Westers allochtoon	4%
• Niet-westers allochtoon	3%
• Autochtoon	93%

19 Plant omvat de opleidingsrichtingen: Plantenteelt (n=11), Biologisch-dynamische landbouw (n=1), Groen, grond, infra, loonwerk (n=5) en Vers handel, logistiek en transport (n=6).
 Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving omvat: Natuur en groene ruimte (n=38) en Milieu en toezicht leefomgeving (n=4).
 Bloem, groene detailhandel en design omvat: Bloemen- en groene detailhandel (n= 14), Natuur en vormgeving (n=2) en Zorg, natuur en gezondheid (n=2).

Overzicht 2.3 (vervolg) – Samenstelling onderzoekspopulatie loopbaanmeting 2013 (n=166)

	%
Intredepositie tijdens meting 2011	
a. Betaalde baan (≥12 uur per week)	57%
b. Werkloos ²⁰	4% (6,1%)
c. Studerend (voltijds)	23%
d. Betaalde baan (kleine baan /aantal uren per week onbekend)	14%
e. Overig	1%

Overzicht 2.4 – Samenstelling onderzoekspopulatie loopbaanmeting 2013; gedetailleerd (i.v.m. onderzoekspopulatie van de intredemeting)

	Intredemeting 2011	Loopbaanmeting 2013
Opleidingsrichting		
• Voeding	5%	3%
• Dierverzorging algemeen	8%	5%
• Dier: productie	6%	8%
• Dier: recreatie, sport en gezelschap	16%	16%
• Dierenartsassistent	11%	13%
• Plant	12%	15%
• Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	26%	25%
• Bloem, groene detailhandel en design	9%	10%
• AKA Voeding en leefomgeving	7%	5%
Opleidingsniveau en -leerweg		
• BOL-1	2%	1%
• BOL-2	11%	9%
• BOL-3	14%	14%
• BOL-4	34%	43%
• BBL-1	12%	8%
• BBL-2	14%	11%
• BBL-3	9%	8%
• BBL-4	3%	5%
Totaal onderzoekspopulatie	n=477	n=166

²⁰ Tussen haakjes is het officiële werkloosheidspercentage conform definitie van het CBS weergegeven. Dit is het aantal werklozen ten opzichte van de beroepsbevolking.

Overzicht 2.5 – Samenstelling onderzoekspopulatie naar leerweg en leeftijd (tijdens meting eind 2013)

	Leerweg	
	BOL	BBL
Persoonskenmerken		
• t/m 21 jr.	5%	2%
• 22-23 jr.	43%	16%
• 24-29 jr.	45%	22%
• 30-39 jr.	3%	11%
• 40-64 jr.	4%	47%
• >= 65 jr.	-	2%
Totaal onderzoekspopulatie (n=100%)	111	55

Overzicht 3.1 – Verdeling van werkenden naar opleidingskenmerken

	Aantal	%
Opleidingsrichting		
• Voeding	3	3%
• Dierverzorging algemeen	3	3%
• Dier: productie	12	12%
• Dier: recreatie, sport en gezelschap	15	15%
• Dierenartsassistent	10	10%
• Plant	16	16%
• Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	25	25%
• Bloem, groene detailhandel en design	10	10%
• AKA Voeding en leefomgeving	5	5%
Opleidingsniveau		
• Niveau 1	10	10%
• Niveau 2	19	19%
• Niveau 3	28	28%
• Niveau 4	42	42%
Leerweg		
• BOL	56	57%
• BBL	43	43%
Totaal	99	100%

Overzicht 3.3 – Verdeling van werkenden over sectoren en branches (SBI 2008)

	Aantal	%
A. Landbouw, bosbouw en visserij	17	17%
• Fokken en houden van dieren	6	6%
B. Winning van delfstoffen	-	-
C. Industrie	8	8%
• Vervaardigen van overige goederen (=sociale werkvoorziening)	5	5%
D. Productie en distributie van en handel in elektriciteit, aardgas, stoom en gekoelde lucht	-	-
E. Winning en distributie van water; afval en afvalbeheer en sanering	-	-
F. Bouwnijverheid	-	-
G. Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	21	21%
• Winkels in 'overige artikelen': winkels in bloemen en planten, tuincentra en dierenwinkels	10	10%
H. Vervoer en opslag	3	3%
I. Logies-, maaltijd- en drankvoorziening	-	-
J. Informatie en communicatie	1	1%
K. Financiële instellingen	-	-
L. Verhuur van en handel in onroerend goed	-	-
M. Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening	8	8%
• Veterinaire dienstverlening	6	6%
N. Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	18	18%
• Landschapsverzorging	17	17%
O. Openbaar bestuur overheidsdiensten en verplichte verzekeringen	5	5%
• Openbaar bestuur	4	4%
P. Onderwijs	1	1%
Q. Gezondheid- en welzijnszorg	8	8%
R. Cultuur, sport en recreatie	4	4%
• Paardensport en maneges	3	3%
S. Overige dienstverlening	4	4%
• Dierenasielen, -pensions, hondentrimmers, -uitlaatservices	3	3%
Totaal	98	100%

Overzicht 3.5 – Verdeling van werkenden over beroepsniveau en -groepen (SBC 92)

	Aantal	%
A. Elementaire beroepen	4	4%
B. Lagere beroepen	44	44%
waarvan:		
• agrarische beroepen		22%
• verkoop beroepen		13%
C. Middelbare beroepen	45	45%
waarvan:		
• commercieel agrarische beroepen	18	18%
• (technisch) agrarische beroepen	7	7%
• dierenartsassistenten	6	6%
D. Hogere en wetenschappelijke beroepen	6	6%
Totaal	99	100%

Overzicht 3.6 – Werkenden naar groene sector en beroepsniveau

Sector	Beroepsgroep				Totaal (n=100%)
	Elementaire beroepen	Lagere beroepen	Middelbare beroepen	Hogere beroepen	
Werkzaam in groene sector	-	48%	45%	7%	73
Niet werkzaam in groene sector	3%	54%	31%	4%	26
Totaal	3%	49%	41%	6%	99

Overzicht 3.6b – Werkenden 2013: ontwikkeling qua arbeidsmarktsegment en functie

	2011	2013
<i>Sector van bestemming</i>		
• Landbouw, bosbouw en visserij	18%	17%
• Industrie	11%	8%
• Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	18%	21%
• Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening	10%	8%
• Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	18%	18%
• Overig	24%	26%
<i>Beroepsniveau</i>		
• Elementaire beroepen	6%	4%
• Lagere beroepen	41%	44%
• Middelbare beroepen	50%	45%
• Hogere beroepen	3%	6%
<i>Aanstelling</i>		
• Vaste aanstelling	63%	66%
• Tijdelijke aanstelling met uitzicht op vaste baan	27%	21%
• Tijdelijke aanstelling zonder uitzicht op vaste baan	6%	5%
• N.v.t.	4%	8%
<i>Dienstverband</i>		
• Loondienst	78%	77%
• Leer-arbeidsovereenkomst (BBL, HBO duaal)	3%	5%
• Uitzendkracht / oproepkracht	2%	1%
• Zelfstandige / freelancer	10%	10%
• Meewerkend gezinslid	2%	2%
• Ander dienstverband	3%	5%
<i>Arbeidsuren en loon</i>		
• Arbeidsuren per week (gemiddeld)	33,9	37,6
• Bruto uurloon (gemiddeld)	€ 11,01	€ 10,49
• Bruto maandloon (gemiddeld)	€ 1.493	€ 1.659
<i>Tevredenheid met functie</i>		
• Tevreden	65%	64%
• Ontevreden	7%	10%
Totaal werkenden 2013 (n max)	88	99

Overzicht 3.11 – Match tussen mbo groen opleiding en functie: naar opleidingsniveau*

Match qua richting en niveau					
Opleidingsniveau	passende match zelfde richting en minimaal zelfde niveau	richtings- discrepantie andere richting, minimaal zelfde niveau	niveau- discrepantie zelfde richting, lager niveau	geen match andere richting, lager niveau	Totaal (n=100%)
Niveau 1	56%	22%	-	22%	9
Niveau 2	53%	21%	-	26%	19
Niveau 3	64%	25%	7%	4%	28
Niveau 4	60%	17%	14%	10%	42
Totaal	59%	20%	8%	12%	98

* Bij een passende match of niveau discrepancie is de eigen of een aanverwante richting vereist.

Bij richtingdiscrepancie of geen match is een andere richting of geen specifieke richting voor de functie vereist.

Overzicht 3.12 – Mate waarin de in mbo groen opleiding opgedane kennis en vaardigheden toereikend zijn voor de huidige functie

Aspecten	Niet toereikend	Voldoende toereikend	Meer dan toereikend	Totaal (n=100%)
1. Vreemde talen	43%	48%	9%	93
2. Zelfstandig ondernemerschap	36%	46%	18%	91
3. Inzicht in bedrijfsvoering (organisatorisch, financieel, administratief)	35%	57%	8%	93
4. Inzicht in milieu- en veiligheidsvoorschriften	27%	60%	13%	95
5. Commerciële vaardigheden	19%	71%	10%	93
6. Affiniteit met werken in de natuur	19%	65%	16%	93
7. Aandacht voor duurzaamheid	19%	68%	13%	95
8. Inzicht in informatie- & communicatietechnologie (incl. computergebruik)	19%	70%	11%	90
9. Vakkennis	16%	68%	16%	93
10. Schrijfvaardigheid	15%	75%	11%	95
11. Rekenvaardigheden	15%	73%	13%	95
12. Plannen, coördineren, organiseren van activiteiten	14%	74%	12%	93
13. Innovatief vermogen	14%	77%	9%	93
14. Maatschappelijke betrokkenheid	14%	73%	13%	94
15. Toepassen van kennis en technieken in de praktijk	13%	61%	26%	95
16. Oplossen van problemen	12%	73%	16%	95
17. Contactuele vaardigheden	12%	71%	18%	95
18. Aandacht voor welzijn en zorg voor mens, plant en dier	11%	63%	26%	95
19. Overdragen van kennis	7%	77%	16%	94
20. Spreekvaardigheid	7%	77%	16%	95
21. Aanpassingsvermogen	6%	68%	25%	95
22. Werken in teamverband/samenwerken	5%	73%	22%	95
23. Initiatief, creativiteit	5%	67%	27%	95
24. Zelfstandigheid	3%	60%	37%	95
25. Nauwkeurigheid, zorgvuldigheid	3%	79%	18%	95

Overzicht 4.1 – Aandeel met vervolgopleiding: naar kenmerken van mbo groen opleiding

	% dat vervolgopleiding volgt in 2013	Aantal (n=100%)
Opleidingsrichting		
• Voeding	20%	5
• Dierverzorging algemeen	11%	9
• Dier: productie	7%	14
• Dier: recreatie, sport en gezelschap	31%	26
• Dierenartsassistent	38%	21
• Plant	12%	25
• Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	21%	42
• Bloem, groene detailhandel en design	25%	16
• AKA Voeding en leefomgeving	-	8
Opleidingsniveau		
• Niveau 1	-	15
• Niveau 2	9%	34
• Niveau 3	8%	36
• Niveau 4	36%	81
Leerweg		
• BOL	31%	111
• BBL	2%	55
Totaal	21%	166

Overzicht 4.2 – Verdeling van studerenden naar opleidingskenmerken mbo groen opleiding

	Aantal	%
Opleidingsrichting		
• Voeding	1	3%
• Dierverzorging algemeen	1	3%
• Dier: productie	1	3%
• Dier: recreatie, sport en gezelschap	8	23%
• Dierenartsassistent	8	23%
• Plant	3	9%
• Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	9	26%
• Bloem, groene detailhandel en design	4	11%
• AKA Voeding en leefomgeving	-	-
Opleidingsniveau		
• Niveau 1	-	-
• Niveau 2	3	9%
• Niveau 3	3	9%
• Niveau 4	29	83%
Leerweg		
• BOL	34	97%
• BBL	1	3%
Totaal	35	100%

Overzicht 4.4 – Redenen voor volgen vervolgopleiding

	Aantal	%
Ik kwam erachter dat ik een hoger opleidingsniveau aankan	21	64%
Ik vind / vond de (vervolg)opleiding zeer interessant	18	55%
Om later het werk te kunnen doen dat ik graag wil doen	17	52%
Ik vind / vond leren leuker dan werken	10	30%
Ik kon geen baan vinden of dacht moeilijk aan een baan te komen op dat moment	6	18%
Andere reden	5	15%
Het lag voor de hand om door te gaan met een (vervolg)opleiding waarin leren gecombineerd wordt met werken	-	-
Aantal respondenten	33*	100%

* Respondenten konden meerdere antwoorden geven, 33 respondenten gaven 77 antwoorden.

Overzicht 4.6 – Redenen voor volgen vervolgopleiding buiten groene sector

	Aantal	%
Ik zie meer carrièremogelijkheden in deze nieuwe richting	8	36%
Deze nieuwe sector / richting vond ik uitdagender	8	36%
Ik denk in deze nieuwe richting meer kans te maken op de arbeidsmarkt, op het vinden van een baan	7	32%
Ik denk later meer te kunnen verdienen in deze nieuwe richting	7	32%
Ik vind de combinatie tussen de afgeronde mbo groen opleiding en deze vervolgopleiding interessant	6	27%
Ik vond de groene sector niet meer interessant / leuk	5	23%
Het werk in de groene sector leek mij lichamelijk en/of geestelijk te zwaar	1	5%
Andere reden	3	14%
Aantal respondenten	22*	100%

* 22 van de 33 studerenden volgen in 2013 een opleiding buiten de groene sector.

Overzicht 5.2 – Mbo groen opleiding als basis voor vervolgtrajecten volgens werkenden

	Werkenden (≥ 12 uur per week)		
	Totaal	Werkzaam in groene sector	Niet werkzaam in groene sector
Mbo groen biedt goede basis:			
• Om te starten op arbeidsmarkt	35%	41%	17%
• Om de loopbaan (verder) vorm te geven	45%	54%	21%
• Om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen	56%	62%	40%
Totaal (n max=100%)	94	69	25

Overzicht 5.4 – Opnieuw voor gevolgde mbo groen opleiding kiezen, naar opleidingsrichting

Opnieuw gevolgde mbo groen opleiding kiezen:	Ja	Ja, aan andere school	Nee, andere opleiding	Niet, hele- maal niet gaan stude- ren	Totaal (n=100%)
Opleidingsrichting					
• Voeding	60%	-	40%	-	5
• Dierverzorging algemeen	62%	-	38%	-	8
• Dier: productie	54%	15%	31%	-	13
• Dier: recreatie, sport en gezelschap	44%	8%	48%	-	25
• Dierenartsassistent	80%	5%	15%	-	20
• Plant	33%	33%	29%	5%	21
• Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	64%	17%	17%	2%	42
• Bloem, groene detailhandel en design	50%	12%	38%	-	16
• AKA Voeding en leefomgeving	57%	14%	-	29%	7
Totaal	56%	14%	27%	3%	157

Overzicht 6.1 – Samentrekking tot loopbaanpatronen

Loopbaanpatroon	Intredepositie 2011	Loopbaanpositie 2013	Aantal	%
werk → werk	werkend	werkend	75	46%
		werkend (uren onbekend)	4	2%
	werkend (uren onbekend)	werkend	13	8%
		werkend (uren onbekend)	2	1%
		94	58%	
studie → studie	voltijds studerend	voltijds studerend	28	17%
studie → werk	voltijds studerend	werkend	5	3%
	voltijds studerend	werkend (uren onbekend)	1	1%
		6	4%	
werk → studie	werkend	voltijds studerend	1	1%
	werkend (uren onbekend)	voltijds studerend	2	1%
		3	2%	
overig	werkend	werkloos	7	4%
		inactief/niet beschikbaar arbeidsmarkt	1	1%
		arbeidsongeschikt	2	1%
		werkend, kleine baan	3	2%
	werkend (uren onbekend)	werkloos	1	1%
		inactief/niet beschikbaar arbeidsmarkt	1	1%
		werkend	3	2%
	werkloos	werkloos	3	2%
		voltijds studerend	1	1%
		werkloos	4	2%
	voltijds studerend	werkloos	1	1%
		werkloos	1	1%
	werkend, kleine baan	voltijds studerend	2	1%
		voltijds studerend	1	1%
	inactief/niet beschikbaar arbeidsmarkt	voltijds studerend	1	1%
pensioen/vut		1	1%	
		32	20%	
Totaal			163	100%

Overzicht 6.3 – Loopbaanpatronen (2011 → 2013): naar opleidingskenmerken

	werk → werk	studie → studie	studie → werk	werk → studie	overig	Totaal (n=100%)
Opleidingsrichting						
• Voeding	60%	20%	-	-	20%	5
• Dierverzorging algemeen	22%	-	22%	-	56%	9
• Dier: productie	71%	7%	7%	-	14%	14
• Dier: recreatie, sport en gezelschap	56%	20%	8%	8%	8%	25
• Dierenartsassistent	45%	35%	-	-	20%	20
• Plant	72%	12%	-	-	16%	25
• Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	59%	20%	2%	-	20%	41
• Bloem, groene detailhandel en design	50%	19%	-	6%	25%	16
• AKA Voeding en leefomgeving	75%	-	-	-	25%	8
Opleidingsniveau						
• Niveau 1	79%	-	-	-	21%	14
• Niveau 2	53%	3%	6%	3%	35%	34
• Niveau 3	74%	3%	3%	6%	14%	35
• Niveau 4	49%	33%	4%	-	15%	80
Leerweg						
• BOL	46%	25%	5%	3%	22%	109
• BBL	81%	2%	2%	-	15%	54
Totaal	58%	17%	4%	2%	20%	163

Overzicht 6.4 – Loopbaanpatronen (2011 → 2013): naar persoonskenmerken

	werk → werk	studie → studie	studie → werk	werk → studie	overig	Totaal (n=100%)
Geslacht						
• Man	66%	13%	2%	-	19%	85
• Vrouw	49%	22%	5%	4%	21%	78
Leeftijd (2013)						
• t/m 21 jr.	29%	-	29%	-	43%	7
• 22-23 jr.	57%	18%	4%	4%	18%	56
• 24-29 jr.	48%	30%	2%	2%	20%	61
• 30-39 jr.	88%	-	-	-	12%	8
• 40-64 jr.	80%	-	3%	-	17%	30
• >= 65 jr.	-	-	-	-	100%	1
Etniciteit						
• Westers allochtoon	-	-	-	17%	83%	6
• Niet-westers allochtoon	20%	40%	-	20%	20%	5
• Autochtoon	61%	17%	4%	1%	17%	152
Totaal	58%	17%	4%	2%	20%	163

Overzicht 7.1 – Loopbaanpatroon 'werk → werk': vervolgopleidingen 2010-2013

	Gevolgd 2010-2013		Waarvan:		
	Aantal	%	afgerond	nog bezig 2013	(voortijdig) gestopt
Geen vervolgopleiding	62	72%			
MBO					
• MBO groen	9	10%	5	3	1
• MBO overig	7	8%	3	4	-
HBO					
• HBO groen	4	5%	2	1	1
• HBO overig	4	5%	-	3	1
Totaal	86	100%			

Overzicht 7.3b – Loopbaanpatroon ‘werk → werk’: verandering van sector (uitgaande migratie) tussen intredepositie 2011 en loopbaanpositie 2013

Intredepositie 2011 Sector	Loopbaanpositie 2013 Sector	Aantal	Migratie		
			Uitgaand	Ingaand	Netto
Landbouw, bosbouw en visserij	Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	1			
	Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening	1			
	Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	1	-5	5	0
	Gezondheid- en welzijnszorg	1			
	Overige dienstverlening	1			
Winning van delfstoffen	-	-	0	0	0
Industrie	Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	1			
	Vervoer en opslag	1	-4	2	-2
	Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	2			
Productie en distributie van en handel in elektriciteit	-	-	0	0	0
Winning en distributie van water, afval en afvalbeheer en sanering	Openbaar bestuur overheidsdiensten en verplichte verzekeringen	2	-2	0	-2
Bouwnijverheid	Openbaar bestuur overheidsdiensten en verplichte verzekeringen	1	-1	0	-1
Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	Gezondheid- en welzijnszorg	1	-1	2	1
Vervoer en opslag	Overige dienstverlening	1	-1	1	0
Logies-, maaltijd- en drankvoorziening	-	-	0	0	0
Informatie en communicatie	-	-	0	0	0
Financiële instellingen	Industrie	1	-1	0	-1
Verhuur van en handel in onroerend goed	-	0	0	0	0
Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening	Landbouw, bosbouw en visserij	1	-2	1	-1
	Overige dienstverlening	1			
Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	Landbouw, bosbouw en visserij	1	-2	3	1
	Industrie	1			
Openbaar bestuur overheidsdiensten en verplichte verzekeringen	Landbouw, bosbouw en visserij	3	-3	3	0
Onderwijs	-	-	0	0	0
Gezondheid- en welzijnszorg	-	-	0	2	2
Cultuur, sport en recreatie	-	-	0	0	0
Overige dienstverlening	-	-	0	3	3
Huishoudens als werkgever, productie van goederen en diensten door huishoudens eigen gebruik	-	-	0	0	0
Extraterritoriale organisaties en lichamen	-	-	0	0	0
Totaal		22	-22	22	0

Overzicht 7.8 – Loopbaanpatroon ‘werk → werk’: verandering van beroepsgroep (n=22)

Beroepsgroep 2011	Verandering beroepsniveau	Beroepsgroep 2013	Aantal
Elementaire beroepen	Hoger	Lagere technisch agrarische beroepen	1
		Lagere verkoopberoepen	1
		Middelbare commercieel agrarische beroepen	1
Lagere algemeen agrarische beroepen	Hoger	Middelbare algemene (para)medische beroepen	1
Lagere technisch agrarische beroepen	Hoger	Middelbare werktuigbouwkundige beroepen ed.	1
Lagere administratieve beroepen	Hoger	Middelbare economisch administratieve transportberoepen	1
Lagere verkoopberoepen	Zelfde	Lagere algemeen verzorgende beroepen ed.	1
Lagere algemeen verzorgende beroepen ed.	Hoger	Middelbare algemeen verzorgende beroepen	1
Middelbare (technisch-) agrarische beroepen	Zelfde	Middelbare commercieel agrarische beroepen	2
		Middelbare algemene transportberoepen	1
Middelbare commercieel agrarische beroepen	Zelfde	Middelbare (technisch-) agrarische beroepen	1
	Hoger	Wetenschappelijke materiaalkundige, procestechnische beroepen ed.	1
	Lager	Elementaire beroepen	1
Middelbare technische beroepen (ongeacht specialisatie)	Lager	Lagere procestechnische beroepen	1
Middelbare bouwkundige beroepen	Zelfde	Middelbare werktuigbouwkundige beroepen ed.	1
Middelbare weg- en waterbouwkundige beroepen	Lager	Lagere weg- en waterbouwkundige beroepen	1
Middelbare werktuigbouwkundige beroepen ed.	Hoger	Hogere landbouwkundige beroepen	1
Middelbare commerciële beroepen ed.	Zelfde	Middelbare administratieve beroepen (excl. automatisering ed.) ed.	1
Middelbare technisch, wiskundig, commerciële, administratieve beroepen	Zelfde	Middelbare technische beroepen (ongeacht specialisatie)	1
Middelbare sociaal-maatschappelijke beroepen ed.	Zelfde	Middelbare commercieel agrarische beroepen	1
		Middelbare algemeen verzorgende beroepen	1

Overzicht 7.10 – Loopbaanpatroon ‘werk → werk’: verandering van omvang bedrijf waarbinnen werkzaam (totaal n=83)

Personeelsomvang bedrijf Intredepositie 2011	Personeelsomvang bedrijf Loopbaanpositie 2013							Totaal
	1 - 9 personen	10 - 24 personen	25 - 49 personen	50 - 99 personen	100 - 249 personen	250 - 999 personen	1000 personen of meer	
1 - 9 personen	33%	-	-	1%	-	-	-	34%
10 - 24 personen	2%	2%	-	-	-	-	2%	7%
25 - 49 personen	1%	1%	4%	1%	-	-	1%	8%
50 - 99 personen	-	-	-	2%	-	2%	-	5%
100 - 249 personen	1%	-	2%	-	5%	1%	-	10%
250 - 999 personen	-	2%	-	1%	1%	6%	4%	14%
1000 personen of meer	-	-	-	-	2%	6%	13%	22%
Totaal	37%	6%	6%	6%	8%	16%	20%	100%

Overzicht 7.11 – Loopbaanpatroon 'werk → werk': verandering van dienstverband (totaal n=85)

Dienstverband Loopbaanpositie 2013							
Dienstverband Intredepositie 2011	Loon- dienst	Leer-arbeids- overeenkomst (BBL, HBO dual)	Uitzend- oproep- kracht	Zelfstandi- ge, free- lancer	Meewerkend in bedrijf ouders/ partner	Anders	Totaal
Loondienst	72%	5%	-	1%	-	-	78%
Leer-arbeidsovereenkomst (BBL, HBO dual)	2%	1%	-	-	-	-	4%
Uitzend- oproepkracht	2%	-	-	-	-	-	2%
Zelfstandige, freelancer	1%	-	-	9%	-	-	11%
Meewerkend in bedrijf ouders/partner	-	-	-	-	2%	-	2%
Anders	1%	-	-	-	-	2%	4%
Totaal	79%	6%	0%	11%	2%	2%	100%

Overzicht 7.12 – Loopbaanpatroon 'werk → werk': verandering van aanstelling (totaal n=76)

Aanstelling Loopbaanpositie 2013					
Aanstelling Intredepositie 2011	Vaste baan	Tijdelijk met uitzicht op vaste baan	Tijdelijk zonder uitzicht op vaste baan	N.v.t.	Totaal
Vaste baan	57%	5%	-	1%	63%
Tijdelijk met uitzicht op vaste baan	13%	9%	3%	1%	26%
Tijdelijk zonder uitzicht op vaste baan	1%	1%	4%	-	7%
N.v.t.	4%	-	-	-	4%
Totaal	75%	16%	7%	3%	100%

Overzicht 7.13 – Loopbaanpatroon 'werk → werk': verandering van aantal uren

	Aantal	%
Geen verandering aantal uren	25	34%
Werkt in 2013 <i>minder</i> aantal uren per week, namelijk:	16	22%
• 16-20 uren	2	3%
• 11-15 uren	-	-
• 6-10 uren	5	7%
• 1-5 uren	9	12%
Werkt in 2013 <i>meer</i> uren, namelijk:	32	44%
• 1-5 uren	18	25%
• 6-10 uren	8	11%
• 11-15 uren	3	4%
• 16-20 uren	3	4%
• 21-25 uren	-	-
• 26-30 uren	-	-
• 31-35 uren	-	-
Totaal	73	100%

Overzicht 7.14 – Loopbaanpatroon 'werk → werk': verandering van inkomen

	Aantal	%
Geen verandering	1	2%
In 2013 <i>lager</i> maandinkomen	11	20%
• minimaal € 800 minder	1	2%
• tot € 800 minder	-	-
• tot € 700 minder	1	2%
• tot € 600 minder	-	-
• tot € 500 minder	1	2%
• tot € 400 minder	3	5%
• tot € 300 minder	1	2%
• tot € 200 minder	1	2%
• tot € 100 minder	3	5%
In 2013 <i>hoger</i> maandinkomen	44	79%
• tot € 100 meer	12	21%
• tot € 200 meer	9	16%
• tot € 300 meer	7	12%
• tot € 400 meer	3	5%
• tot € 500 meer	4	7%
• tot € 600 meer	3	5%
• tot € 700 meer	1	2%
• tot € 800 meer	1	2%
• minimaal € 800 meer	4	7%
Totaal	56	100%

Overzicht 7.23 – Loopbaanpatroon 'overig': intredepositie 2011 en loopbaanpositie 2013

		Intredepositie 2011	Loopbaanpositie 2013
= beroepsbevolking	• Werk (≥12 uur per week)	41%	12%
	• Werkloos	22%	50%
≠ beroepsbevolking (later mogelijk wel)	• Werk (<12 uur per week, kleine baan)	12%	9%
	• Werk (uren onbekend)	6%	-
	• Inactief (geen werk, niet werkzoekend)	3%	6%
	• Arbeidsongeschikt	-	6%
	• Studie (voltijds)	12%	12%
≠ beroepsbevolking (definitief)	• Pensioen / vut	3%	3%
	Totaal (n=100%)	32	32

ISBN 978-90-77202-71-5
NUR 840